

XV. kötet. 1908. márczius—április 3—4. füzet.

ROVARTANI LAPOK

HAVI FOLYÓIRAT

különös tekintettel a hasznos és kártékony rovarokra

DR. BEDŐ ALBERT BIRÓ LAJOS DR. CHYZER KORNÉL
DR. ENTZ GÉZA MOCSÁRY SÁNDOR

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL.

SZERKESZTIK

A. AIGNER LAJOS ÉS CSIKI ERNŐ.

BUDAPEST, 1908.

A ROVARTANI LAPOK SZERKESZTŐSEGE ÉS KIADÓHIVATALA
IX., ERKEL-UTCA 12.

Megjelenik minden hónap első napján, július és augusztus havak kivételével.
Előfizetési ára egész évre 8 -o r

Tartalom.

<i>A. Aigner Lajos</i> : A faunaterületek tüzetesebb átkutatása ...	47
<i>Csada Imre</i> : Újabb adatok Magyarország szitakötő-faunájához ...	49
<i>Bordán István</i> : Cypriusi útam II. ...	50
<i>A. Aigner Lajos</i> : Változások a magyar lepke-fauna terén II. ...	56
<i>Dr. Szilády Zoltán</i> : Magyarországi rovargyűjtésem jegyzéke	
1. Hemiptera I. ...	59
<i>A. Aigner Lajos</i> : Magyarország pillangói XXV. ...	66
<i>Szombathy Kálmán</i> : Bogarászati jegyzetek ...	75
<i>A. Aigner Lajos</i> : Nógrád-Verőcze lepke-faunája I. ...	76
<i>Biró Lajos</i> : Adatok a magyarországi apró-darazsak faunájához ...	84
<i>Dr. Kaufmann Ernő</i> : A Walter-féle exhaustor (ábrával) ...	85
<i>Csiki Ernő</i> : Magyarország szú-féléi XII. ...	88

Különfélék.

A méh társadalma ...	90
A szüzenmemzésről ...	91
Staphylinidákról ...	91

Irodalom.

<i>Reitter, Dichot.</i> Übers. d. blinden Silphidengattungen. — (Ismer-teti Csiki Ernő) ...	91
<i>Karny, Ergebn.</i> einer orthopterolog. Exkursion an den Neu-siedler-See. — (Ismer-teti Csiki Ernő) ...	92

A kir. magy. Természettudományi Társulat állattani szakosztálya minden hónap első péntekén (VIII. Eszterházy-utca 16.) ülést tart. Vendégeket szívesen lát.

Kedvezmény.

Az 1897., 1898., 1899., 1900., 1901., 1902., 1903., 1904. és 1905-iki teljes évfolyammal még szolgálhatunk. Új előfizetők fele áron kaphatják. Az előbbi kötetekből csak a II. kötet kapható, ára 6 kor. Az I. és III. kötetet készpénzen visszaváltjuk.

Az előfizetési összegek kiadójavatalunkhoz (IX., Erkel-utca 12.) czimzendők.

Magyarországi rovargyűjtésem jegyzéke.

Közli: *Dr. Szilády Zoltán.*

I. Hemiptera.

I.

Mint a budapesti református gimnázium tanulója 1894-ben kezdtem rendszeresen foglalkozni a rovargyűjtéssel, amelynek minden öröme és sikere hálás emlékembe idézi első buzdítótam és mesteremet, Bíró Lajost. Későbbi tanulmányaim alatt beláttam, hogy a gyűjtés és a természetben való szemlélődés az egyedüli út, amelylyel az állatvilágban tájékozottságot szerezhettünk s ennél fogva nélkülözhetetlen alapja az állattan bármely ágára terjedő munkásságunknak. Ebben a tudatban folytattam a mai napig és folytatom tovább is gyűjteményem gyarapítását. E mellett 1901. óta a nagyenyedi Bethlen-kollegium gyűjteményeinek kezelője lettem. Ez a gyűjtemény elődöm, Elekes Károly tanár buzgóságát dicséri, aki Ormay Sándorral folytatott csereviszonyával, saját és tanítványai, köztük Fenichel Sámuel, továbbá Gyulai Demeter Kálmán akkori helyettes tanár gyűjtésével tizenkétezer darabra emelte az állományt. Mindezt darabonként is leltározva és többnyire jól meghatározva vettem át, hogy tovább gyarapítsam s az elavult, vagy többszörös példányokat újakkal helyettesítsem. Együttal több tanítványom segítségével Alsófehérmegye és Erdély egyes nevezetesebb vidékeinek rovar-tani kikutatását is tervbe vettem, kiterjeszkedve az összes rendekre. Az utóbbi években több ezer példányt eredményezett ez a gyűjtés, amelynek anyagi és szellemi előmozdításáért a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének tartozom első sorban köszönettel.

Az alábbiakban az 1894—1906. években gyűjtött félfedeles szárnyúak (Hemiptera) jegyzékét közlöm, kihagyva belőle egyrészt a fauna-katalogusban már közölt, másrészt a havasi területekről származó, (tehát külön dolgozatban tárgyalandó) adatokat. Az előttem ismeretlen darabok meghatározásáért és saját meghatározásaim ellenőrzéseért hálás köszönettel tartozom Dr. Horváth Géza úrnak, a Nemzeti Múzeum osztályigazgatójának, aki előzőkenységével különös érdeklődésem tárgyává tette ezt a rendet.

Pentatomidae.

Coptosoma scutellatum Geoffr Nagyenyed, Miriszló, Hátzeg, Nagy-Maros, Miskolcz. Széplak (Szolnok-Doboka) VI—VII.)*

Thyreocoris scarabaeoides L. Nagyenyed IV., Csombord II. 18 (rostálva), Alsó Orbó VI., Rákos IV.

Odontoscelis fuliginosa L. Nagyenyed IV. 15—V. 1.

Odontotarsus grammicus L. Nagyenyed, Nyírmező (Kököz), Budapest VI—VIII.

Psacasta exanthematica Scop. Kelenföld IV. 9.

Eurygaster maura L. Nagyenyed IV—VIII., Miriszló, Maros-Ujvár, Alsó-Orbó, Igenpataka, Torda, Budapest (a városban) Csepel. — *maura* L. v. *picta* F. Nagyenyed, Alsó-Orbó, Torda, Buda-Örs. — *nigrocucullata* Goeze. Nagyenyed IV. VII. — v. *hottentotta* H.-Sch. Nagyenyed, Maros-Ujvár, Budakesz, Buda-Örs V—VII.

Ancyrosoma albolineatum F. Spalato 1897. VI. 15.

Graphosoma lineatum L. Nagyenyed, Felenyed, Miriszló, Csobánka, Hidegkút V—IX.

Podops inuncta F. Nagyenyed, Buda-Örs IV—VI.

Cydnus nigrita F. Nagyenyed, Felenyed, Miriszló, Torda, Kelenföld IV—VI,

Brachypelta aterrima Forst. Igenpataka, Torda VII—VIII., Budapest (a városban) V.

Sehirus luctuosus M. R. Nagyenyed IV. 30., Runk VIII. 20, — *sexmaculatus* Ramb. Nagyenyed, Budafok, Balatonfüred V—VI. — *bicolor* L. Nagyenyed, Felenyed, Budapest (a városban), Széplakom III—VIII. — *dubius* Scop. Nagyenyed V. 13., Budapest a városban) IV. — v. *melanopterus* H.-Sch. Bedellő, Buda-Örs VII.

Gnathoconus albomarginatus Goeze. Nagyenyed V—VI. — *costalis* Fieb. (= *picipes* Fall.) Buda-Örs VII. 16.

Menaccarus arenicola Scholtz Kípest VI. 19.

Sciocoris macrocephalus Fieb. Buda-Örs VI. 4. — *distinctus* Fieb. Buda-Örs V. — *microphthalmus* Flor. Nagyenyed, Alsó-Orbó, Igenpataka VI—IX. — *cursitans* Schrk. Alsó-Orbó VI., Miriszló VII.

Aelia acuminata L. Nagyenyed, Magyar-Bagó, Miriszló, Felenyed, Igenpataka, Torda, Buda-Örs, Budapest (a városban)

*) A római számok a gyűjtés idejét jelzik hónapok szerint.

V—IX. — *rostrata* B o h. Miriszló, Igenpataka, Alsó-Orbó, Torda, Budapest, Kispest, Csobánka, Kassa VI—IX.

Neotiglossa pusilla G m e l. Alsó-Orbó VI. — *leporina* H.-Sch. Miriszló, Buda-Örs, Buda-Kesz V—VII.

Eusarcoris melanocephalus F. Maros-Ujvár VI.

Rubiconia intermedia Wolff. Nagyenyed, Miriszló, Alsó-Orbó VI, VII, IX.

Peribalus vernalis Wolff. Nagyenyed, IV., Alsó-Orbó V., Magyar-Bagó IX., Tusnád VII. — *sphacelatus* F. Nagyenyed IV—V., Balatonfüred VII.

Carpocoris fuscispinus B o h. Visegrád IV., Vilnye, Miskolcz, Tusnád, Néma VII—VIII. — *purpureipennis* D e g. Nagyenyed, Miriszló, Nyírmező (Kőköz), Igenpataka, Hátszeg, Kelenföld, Pomáz VI—X., Spalato VI. — *Lynx* F. Kőbánya, Buda-Örs IX, X.

Dolycoris baccarum L. Nagyenyed, Oláh-Lapád, Miriszló, Igenpataka, Torda, Miskolcz V—VIII.

Palomena viridissima P o d a. Nagyenyed VII, IX., Oláh-Lapád V. — *v. simulans* P u t z. Nagyenyed III. — *prasina* L. Nagyenyed, Oláh-Lapád, Kecskékő, Igenpataka, Budakesz, Sarajevó V—VII. — *v. subrubescens* Gorski. Nagyenyed, Budapest, Csobánka VIII—X.

Piezodorus lituratus F. Nagy-Oklos, Kassa VIII. — *v. alliaceus* G o r s k i. Nagyenyed, Alsó-Orbó, Nagy-Maros VI. 2.—VII. 22. — *v. roseus* G o r s k i. Selmeczbánya VII. 28., Pomáz X.

Raphigaster nebulosa P o d a. Nagyenyed IX—X., Csombord II.

Tropicoris rufipes L. Nagyenyed X., Miskolcz VII.

Eurydema ornatum L. Remete (A.-Fehér m.), Nagyenyed, Budapest V—IX. — *festivum* L. Budafok VII. — *v. pictum* H.-Sch. Miskolcz VII, Nagy-Oklos VIII. — *v. decoratum* H.-Sch. Oláh-Lapád V., Miriszló VII. — *dominulus* Scop. Nagyenyed, Nyírmező (Kőköz), Oláh-Lapád, Tusnád, Miskolcz V—VIII. — *oleraceum* L. Nagyenyed, Oláh-Lapád, Miriszló, Igenpataka, Torda, Széphalom, Kispest IV—VIII.

Arma custos F. Nagyenyed IV., IX.

Troilus luridus F. Nagyenyed VI.

Jalla dumosa L. Nagyenyed, Miriszló III—VI., Szent Endre V.

Zicrona coerulea L. Nagyenyed VIII., IX., Budapest IX.

Acanthosoma haemorrhoidale L. Nagyenyed V., Remete (Alsó Fehér m.) VII., Maros-Ujvár VI., Csik-Szent-Márton VIII.

Elasmucha ferrugata F. Budakesz V. — *interstincta* L. Runk (Torda-Araúyos m.), Széplak (Szolnok-Doboka m.) VII—VII.
— *grisea* L. Topánfalva VIII. Új az erdélyi (V) régióra.
Cyphostethus tristriatus F. Budapest IX.

Coreidae.

Enoplops scapha F. Nyírmező (A.-Fehér m.) VII., Balatonfüred VI., Stomfa IV.

Syromastes marginatus L. Nagyenyed, Miriszló, Igenpataka, Torda, Csobánka V—VII.

Verlusia rhombea L. Nagyenyed, Oláh-Lapád, Igenpataka, Alsó-Orbó, Nagy-Oklos, Rákos, Csobánka, Pilis-Szent-László, Miskolc V—IX.

Gonocerus acutangulatus Goeze. Nagyenyed VI. — *Juniperi* Dft. Nagyenyed X.

Bathysolen nubilus Fall. Nagyenyed, Alsó-Orbó III., VI., IX.

Ceraleptus lividus Stein. Nagyenyed V., Buda-Örs VII. — *gracilicornis* H.-Sch. Nagyenyed, Alsó-Orbó, Torda. Budakesz V., VI., VIII.

Coreus scabricornis Panz. Budapest IX. — *denticulatus* Scop. Nagyenyed, Miriszló, Igenpataka, Alsó-Orbó, Szent-Endre V—VII.

Camptopus lateralis Germ. Nagyenyed, Nyírmező (Alsó-Fehér m.) Alsó-Orbó, Kispest, Csobánka VI—IX.

(*Megalotomus junceus* Scop. Styriában a határhoz közel eső Rába melléki St. Ruprecht-nél gyűjtöttem s így feltehetőleg a szomszédos Vasmegyében is található).

Alydus calcaratus L. Nagyenyed IX., Remete (Alsó-Fehér m.) VII., Kelenföld IX.

Stenocephalus medius M. R. Nagyenyed V. — *agilis* Scop. Nagyenyed, Nyírmező, Remete, Budapest, Sarajevo IV—VIII. — *albipes* F. Nagyenyed, Miriszló, Alsó-Orbó, Budapest, Buda-Örs V—VIII.

Therapha Hyoseyami L. Nagyenyed, Igenpataka. Remete, Miriszló, Tusnád, Spalató V—VIII.

Corizus abutilon Rossi. Nagyenyed, Miriszló, Alsó-Orbó, Remete, Tusnád, Kispest VI., VII. — *crassicornis* L. Nagyenyed, Remete, Igenpataka, Magyarország V—IX. — *subrufus* Gmel. Nagyenyed VI—VII. — *conspersus* Fieb. Alsó-Orbó VI., Buda-

kesz V. — *distinctus* Sign. Alsó-Orbó VI. — *parumpunctatus* Schill. Nagyenyed, Oláh-Lapád, Miriszló, Remete, Igenpataka, Tusnád, Széphalom, Vihnye VII—IX. — *tigrinus* Schill. Nagyenyed IX., Miriszló VII., Torda VIII.

Maccegethus lincola F. Buda-Örs VI.

Myrmus miriformis Fall. Nagyenyed IX.

Chorosoma Schillingii Schumm. Budapest IX.

Berytidae.

Neides tipularius L. Nagyenyed IV., Miriszló VIII., Miskolcz VII.

Berytus clavipes F. Nagyenyed IV., IX., Abrudbánya VII. — *minor* H.-Sch. Nagyenyed IV., VII., Abrudbánya VII.

Metacanthus elegans Curt. Nagyenyed VII., Miriszló VIII., Nagy-Bagó IX.

Lygaeidae.

Tropidothorax leucopterus Goeze. Remetei szoros, Igenpataka, Runk, Nagy-Oklos VII—VIII. Mindenütt mézskösziklákon a Vincetoxicum officinale levelein.

Lygaeus equestris L. Nagyenyed, A.-Orbó, Remete, Nyírmező, Torda, Visegrád, Buda-Örs IV—IX. — *saxatilis* Scop. Nagyenyed, Csáklya, A.-Orbó, Igenpataka, Néma (Szolnok-Doboka m.), Szent-Anna tava, Rákos, Szent-Endre IV—IX. — *albomaculatus* Goeze. Nagyenyed, Remete, Visegrád, Budapest, IV—IX. — *superbus* Poll. Igenpataka VII.

Nysius Thymi Wolff. Kispest, Kelenföld. — *Senecionis* Schill. Nagyenyed, A.-Orbó, Torda, Budapest. Pomáz VI—X.

Cymus glandicolor Hahn. Tusnád VIII. — *melanocephalus* Fieb. Nagyenyed, A.-Orbó VI—VIII. — *obliquus* Horv. Nagyenyed VIII.

Ischnorhynchus Resedae Pz. Buda-Örs VI.

Ischnodemus sabuleti Fall. Nagyenyed IX.

Henestaris halophilus Burm. Torda VIII.

Geocoris erythrocephalus Lep. Buda-Örs VII. — *siculus* F. Rákos X.

Chilacis Typhae Perr. Miskolcz VII.

Heterogaster affinis H.-Sch. v. *rubricata* Pat. Buda-Örs VI. — *Artemisiae* Schill. A.-Orbó, Igenpataka VI—VII. — *Ur-*

ticae F. Nagyenyed, A.-Orbó, Miriszló, Topánfalva, Csik-Szent-Márton V., VII—VIII.

Platyplax Salviae Schill. Nagyenyed, Igenpataka, Miriszló, A.-Orbó VI—VII, Budakesz V.

Metopoplax Origani Kol. A.-Orbó, Budapest, Kispest VI—VII.

Oxycarenus collaris M. R. Nagyenyed, Budapest IB.

Rhyparochromus antennatus Schill. Nagyenyed VI., Topánfalva VII. — *hirsutus* Fieb. Nagyenyed VII. — *prae-titus* H.-Sch. Nagyenyed, A.-Orbó, Alsó-Jára, Rákos, Miskolez V—VIII. — *dilatatus* H.-Sch. Nagyenyed, A.-Orbó VI., Topánfalva IX. — *chiragra* F. Nagyenyed, Igenpataka, Csombord, Topánfalva, Budapest (a városban), Buda-Örs, Párkány, Széphalom IV—IX.

Tropistethus holosericeus Scholtz. Nagyenyed, A.-Orbó IV—VI.

Pterotmetus staphylinoides Burm. Miskolez VII.

Lamprodema mairum F. Nagyenyed, Miriszló, Rákos, Budapest III—IV., X.

Plinthisus brevipennis Latr. Nagyenyed, A.-Orbó VI.

Lasiosomus enervis H.-Sch. Igenpataka VII. Új az erdélyi (V.) régióra; hazánkban a negyedik ismert termőhelye.

Stygnocoris rusticus Fall. Rákos X. — *pedestris* Fall. Nagyenyed VII. — *fuliginus* Geoffr. Nagyenyed IV.

Peritrechus gracilicornis Putz. Miriszló VII. — *nubilus* Fall. Miskolez VIII.

Microtoma atrata Goeze. Nagyenyed VII. Rákos X.

Trapezonotus anorus Flor. Nagyenyed, A.-Orbó IV—VIII. — *arenarius* L. Visegrád IV. — *dispar* Stal. Nagyenyed, Igenpataka, Budapest III—VIII.

Sphragisticus nebulosus Fall. Miskolez VII.

Calyptonotus Rolandri L. Buda-Örs IV., VII.

Aphanus lynceus F. Nagyenyed VIII., Kassa VIII. — *quadratus* F. Nagyenyed, Miriszló, A.-Orbó, Budapest VI—IX. — *confusus* Reut. Miriszló VII., Kelenföld, Pilis-Szt.-László IX. — *alboacuminatus* Goeze. Nagyenyed, Miriszló, Maros-Ujvár, Kaláz, Budapest, Mező-Kövesd II—XI. — *vulgaris* Schill. Nagyenyed, Oláh-Lapád, Igenpataka II—XII. — *v. sanguineus* D. S. Bedellő VII., Sarajevo VI. — *Pini* L. Nagyenyed VIII., Csombord II., Tusnád, Vörösvár VIII., Miskolez VII. — *adspersus* M. R. Topánfalva VII. Első hazai termőhelye.

Beosus maritimus Scop. Nagyenyed V., VII., Csombord II., Rákos VII.

Emblethis Verbasci F. Nagyenyed, Maros-Ujvár IV., Kassa VIII.

Eremocoris plebejus Fall. Styriában a Rábamelléki St. Ruprecht-nél találtam; valószínűleg a szomszédos Vas megyében is feltalálható. — *podagricus* F. Buda-Örs VI.

Drymus sylvaticus F. Nagyenyed VI—VIII. — *brunneus* Sahlb. Csombord II.

Scolopostethus pictus Schill. Miriszló IV. — *affinis* Schill. Nagyenyed, Miriszló, Oláh-Lapád II—V. — *Thomsoni* Rent. Nagyenyed, Nyírmező, Igenpataka IV—IX.

Notochilus hamulatus Thoms. A.-Orbó VI.

Pyrrhocoris apterus L. Nagyenyed, Oláh-Lapád, Miriszló, Mező-Kövesd III—XI. — *marginatus* Kol. Nagyenyed, Miriszló, Rákos, Miskolcz II—VII.

Tingitidae.

Pisma Salsolae Beck. Budapest VIII., Rákos X. — *maculata* Lap. Nagyenyed IV—V. — *capitata* Wolff. Nagyenyed III—IV.

Serentia laeta Fall. A Rába melléki St. Ruprecht-n gyűjtöttem s így valószínű, hogy a szomszédos Vas megyében is feltalálható.

Acalypta macrophthalma Fieb. Tusnád VII.

Dictyonota tricornis Schrk. Nagyenyed VIII—IX., Alsó-Orbó VI.

Stephanitis Pyri F. Nagyenyed, Rákos VI—VII.

Copium cornutum Thunb. Budapest VI.

Phyllontocheila auriculata Costa. Kelenföld V., Széphalom VIII. — *capucina* Germ. Nagyenyed VII. *Cardui* L. Nagyenyed VI. — *ciliata* Fieb. Buda-Örs V., Tusnád VII. — *pilosa* Hum. (*angusticolis* H.-Sch.) Nagyenyed IV—VII. — *geniculata* Fieb. Nagyenyed IX.

Catoplatus melanocephalus Pz. Budapest VI—VIII.

Physatocheila dumetorum H.-Sch. Nagyenyed IV—VI. — *scapularis* Fieb. Tusnád VIII.

Monanthia Echii Schrk. Nagyenyed, Miriszló, Kíspeszt, Kelenföld, Pilis-Szent-László V—IX. — *Symphyti* Walt. Duna-Szent-Pál.

Aradidae.

Aradus dilatatus Duf. Igenpataka VII. — *corticalis* L. Nagyenyed V., VII. — v. *annulicornis* F. Nagyenyed IV., VII., VIII. — *Betulae* L. Maros-Gombás IV., Nagy-Oklos VIII. — *Aneurys laevis* F. Budakesz V.

Gerrididae.

Hydrometra stagnorum L. Nagyenyed IX., Spalato VI. — *Telia rivulorum* F. Spalato VI. — *Gerris rufoscutellatus* Latr. Oláh-Lapád VII — *paludum* F. Bélabánya VII., Kolpach VIII. — *najas* Deg. Körmöczbánya VIII. Új az északnyugati felföldre (III regio); Veszprém után a második termőhelye. — *Costae* H.-Sch. Oláh-Lapád VIII. Spalato VI. — *thoracicus* Schum. Nagyenyed, Miskolcz VII. — *gibbifer* Schum. Nagyenyed IV. — *lacustris* L. Csombord II., Topánfalva VIII.

Magyarország pillangói.

Irta: A. Aigner Lajos.

XXV.

3. nem. *Satyrus*. F. ¹⁾

Többnyire nagy pillangók; szárnyaik szélesek, fölül barnák vagy feketék, legtöbb esetben világos szalagokkal és szemekkel. A szem csupasz, a tapogató alul szőrös, utolsó íze általában rövid; a costális s olykor az I ér duzzadt. A *hernyó* vastag, orsóalakú, csupasz, hosszanti sávokkal; füveken él, nappal rejtőzik, kitelel és a földben alakul át. A *báb* vastag. A 44 palaearktikus faj közül hazánkban 9 honos.

1. A felület fekete vagy sötétbarna, világos szalaggal ... 2
A felület sötétbarna, a szalag hiányzik vagy alig jelzett 6
2. A felület bársonyos fekete, a felső szárnyon megszakított széles tejszínű szalaggal és a csúcson nagy szemmel

Circe F.

- A felület feketés-barna, sárgás-fehér szalaggal ... 3
3. A szalag sárgás-fehér (nöstény), vagy füstös barnával borított (hím). A felső szárny csúcsán nagy-, az alsó szárnyon kis pupillás szem áll, melyek alul is láthatók.

Hermione L.

¹⁾ Satyrok: *Bachus* kísérői.

A szalag sárgás-fehér (nőstény), vagy füstös-barnával borított (hím). A felső szárny csúcsán nagy szem áll (alul is); az alsó szárnyon csak alul van apró pupillás szem. Az előbbi fajhoz nagyon hasonló, de kisebb

Alcyone Schiff.

A szalag him és nősténynél egyaránt fehér --- --- --- 4

4. A szalag és a felső szárny elülső szegélye fehéres, két nagy szem diszítí, melyek pupillája igen apró. A felület sötét-barna, zöldes tünettel.

Briseis L.

A szalag ocker-sárga vagy vöröses-sárgás --- --- --- 5

5. A szalag széles, oker-sárga; a him felső szárnyán sötét barnával egészen behintve, két nagy, pupillás szemmel; a hímnél a szalag az alsó szárnyon foltokká oszlott és egy pupillás szemmel diszített

Selene L.

A szalag vöröses-sárga, a hímnél keskenyebb foltokká oszlott. A felső szárnyon egy, fölül vak, alul pupillás szem áll, az alsó szárny belső zúgán egy fekete pont van

Arethusa Esp.

6. A szalag hiányzik; a felület egyszínű sötét-barna; a felső szárnyon két nagy-, az alsó szárnyon egy kisebb, kék pupillás szem áll. A szemek a sötétebb hímnél kisebbek.

Dryas Sc.

A szalag alig jelzett, foltokká oszlott --- --- --- 7

7. Az alapszín sötét-barna, a felső szárny elülső szegélyén világos-szürke. 5 kis szemet visel, melyek közt két fehéres pont látszik. A valamivel világosabb színű nőstényen a szemek sárgás keretűek,

Statilinus Esp.

Az alapszín sötétbarna, 2 nagy, kék pupillás szemmel, melyek közt gyakran mutatkozik két kékes-fehér pont.

A világosabb színű nőstényen a szemek nagyobbak és vöröses-sárga színű kereten állanak **Actaea var. Cordula Hb.**

25. *Satyrus Circe* F. ¹⁾.

Fabricius, Entomologia systematica p. 495. (1775);
Proserpina Schiffermüller & Denis, Syst. Verz. d. Schmetterl. d. Wiener Gegend p 169. tab. 1. fig. 90.
o. (1776).

¹⁾ Görög bűvésznő.

A szárnyak bársonyos-feketék, tejszínű széles szalaggal, mely a felső szárny csúcsán levő, többnyire pupillátlan szem alatt megszakított. Alul feketés-barna, szürkével márványozott, a felület rajzaival.

Hazánkban országszerte számos helyen található, de többnyire ritka, csak helyenkint gyakori jun. közepétől aug. közepéig szép nagy példányokban, kifeszítve 57—77 mm. Legkönnyebben reggel fogható, ha a ♂ erdei réteken a fűben ülő és inkább csak délután röpködő ♀-t keresi; később az árnyékba húzódik és szeret fatörzseken és nedves erdei útakon, valamint lóganéjon is ülni, úgyszintén kedveli az izzadtságot és gyakran a gyűjtő kabátjára is rászáll.

Keveset változik; a pupillátlan apicalis folt hol nagyobb, hol kisebb; igen ritka az oly példány, melyen ama foltnak tisztán látható fehér magva van s a 2. sejtben a fehér szalagfoltban szegélyfelé meglehetősen nagy, gyönyörű fehér pupillás szemfolt mutatkozik: ab. *punctata* Aig.

Hernyója feketés-barna, hátán 2 fehér vonal fut le, oldalt sárgás-barna, sárgás, fehér és feketés vonalakkal és okkersárga sávval, 50—40 mm. hosszú. Május—juniushoz *Lolium temulentum* (vadóc), *Bromus sterilis* (rozsnok), *Anthoxanthum odoratum* (borjúpázs) és egyéb fűnemeken él. Nappal közel a földhöz száraz fűszálak közt tartózkodik. Naplemente után, midőn táplálkozni jár, épen úgy mint ezen nem egyéb fajainak hernyói meringetés által könnyen gyűjthető. *Bábja* elül lelapított, közepén vastag, hátul hegyes, gesztenyeszínű, a szárnyhüvelyeken sárga foltok sora van.

Előfordul a következő szomszédországokban: A.- és Felső-Ausztria VIII., Karinthia VII., Cseh- és Morvaország VII—VIII., Galiczia, Bukovina VIII., Románia VII.

Elterjedési köre: A Harz hegységtől Sicziáliáig 52—37° és a Pyreneáktól a Kaspióig 20—65°.

26. *Satyrus Hermione* L. ²⁾.

Linné, Museum Ludovicae Ulrica reg. p. 281 (1764); Hübner, Samml. europ. Schmetterl. Fig. 122—24: *Hermione major*. Esper, Die europ. Schmetterl. in Abbild. T. tab. 8. Fig. 3. (1777).

²⁾ Görög női név.

A szárnyak feketés-barnák, széles sárgá-fehér (a hímnél füstös-barnával borított) szalaggal, melyben a felső szárny csúcsán egy nagyobb, az alsó szárny zugán egy kisebb pupillás szem ül, melyek alul is láthatók. Alul az alsó szárny szürke, feketével márványozott, közepén két fekete sáv és széles fehér, barnával pontozott szegélysáv fut le.

Hazánkban országszerte gyakori, jun. közepétől aug. közepéig. Erdőszélén vagy erdei tisztásokon a fák derekán vagy sziklán szeret ülni, lóganéjon szivogatni; az izzadtság is vonzza és akárhány rászáll az izzadó emberre.

Példányaink rendszerint igen nagyok, kifeszítve (65—70 mm) és leginkább csak a szemek számára s alakjára nézve változnak. Akad hím példány, melyen a felső szárny szeme vak; viszont nőstény, melyen a 2. sejtben még egy pupillás nagy vak szem jelentkezik, de még olyan is, melyen a két szem közt a 3. sejtben mutatkozó fekete pont is jelen van: ab. *punctata* Aign.

Petéje hosszúkás, fölül benyomott, sávozott. *Hernyója* vöröses-szürke, hátán igen gyöngye fekete sáv, oldalt halvány barnás-szürke sáv fut le, 30—40 mm. hosszú. Kitelevé juniusig *Holcus lanatus* (czirok) s egyéb fűnemeken él. *Bábja* sötét-barna, a szárny hüvelyek világosabbak.

Előfordul a következő szomszédországokban: A.- és Felső-Ausztria VIII., Karinthia VII—VIII., Cseh- és Morvaország VII., Románia VII.

Elterjedési köre: Közép Németországtól Cyprusig 51—35° és Spanyolországtól a Volgáig 10—65°.

27 *Satyrus Alcyone* Schiff. ¹⁾

Schiffermüller & Denis, Syst. Verz. d. Schmetterl. d. Wiener Gegend p. 169. (1776); *Hermione* Borkhausen, Naturgesch. d. Schmetterl. F. p. 63. II. p. 199. (1788/89); *Hermione minor* Esper, Die europ. Schmetterl. in Abbild. T. tab. 8. Fig. 2. (1777).

A szárnyak feketés-barnák, széles, sárgás-fehér (a hímnél füstös-barnával behintett szalaggal, melyben a felső szárnyak csúcsán egy szem áll; az alsó szárnyon csak alul van szem. Egészben igen hasonlít az előbbi fajhoz, de kisebb s alsó szár-

¹⁾ Görög női név.

nyának szalagja alul befelé élesebben körvonalazott. Kifeszítve 47—60 mm.

Hazánknak igen kevés pontjain figyelték meg eddig, t. i. Tavarnok, Selmeczbánya, Trencsén-Teplicz. Eperjes és Fiume környékén július—augusztusban.

Petéje gömbalakú, fehéres. *Hernyója* csontszínű, hátán barna, oldalt világos sáv fut le, 35 mm. hosszú, május—júliusban *Brachipodium pinnatumon* (kurtatoff) él és kövek vagy alom alatt bábozódik.

Előfordul a következő szomszédországokban; F.- és Alsó-Ausztria VII—VIII, Karinthia VIII., Cseh- és Morvaország és Szilézia VII., Galiczia VII—VIII., Bukovina VIII.

Elterjedési köre: Danzigtól Kis-Ázsiáig 60—40° és a Pyrene-aktól Derbentig 20—65°.

28. *Satyrus Briseis* L. ²⁾

Linnaé, Museum Ludovicae Ulricae reginae, 276. (1764);
Hübner, Samml. europ. Schmetterl. tab. 130. Fig. 1.;
Janthe major Esper, Die europ. Schmetterl. in Abbild.
T. tab. 26. Fig. 1. (1777).

A szárnyak sötét-barnák. zöldes tünettel; a felső szárnyon, melynek elülső szegélye fehéres, ugyanily színű elkülönített foltokból álló szalag fut le, amelyben két, igen apró pupillájú szem áll; az alsó szárny határai elmosódottak. Alul a felső szárny fehér, töve, csücsa és szegélye barna, az elülső szegélyen két fekete folt van; az alsó szárny töve fekete, szalagja sárgás-szürke, szegélye pedig barnás-szürke.

Hazánkban országszerte, többké-kevésbé gyakori jul. elejétől aug. elejéig, erdei és hegyi réteken virágzó Scabiosán (sikkantyú) Carduuson (bogáncs), Eriogonumon található.

A rendes színezésű és méretű törzsfaj (kifeszítve 46—56 mm.) csak a felvidéken fordul elő.

Budapestnél nagy alakja röpi (55—60 mm.), melynek szalagjai igen szélessek, alul inkább barnás-szürke, az alsó szárny középszalagja világosabb barnás-szürke, csaknem egyszínű szürke. Ritka az oly példány, mely alul egészen fehéres alapszínű, igen sötét (barnás-fekete) rajzolattal: var. *meridionalis* Stgr.

²⁾ Briseis: Achilles rabnője, ki miatt közte és Agamemnon közt vi-szály támadt.

Más alakjánál a felső szárnya 2. és 5. sejtjében levő pupillás szemeken kívül a 3. sejtben is jelentkezik apróbb pupillás szem, mely azonban csak pont alakjában is jelezve lehet: *ab. punctata* Aign.

Petéje gömbalakú, felső végén 3 sor szemölcsessel. *Hernyója* sárgás-szürke, hátán sötét. oldalt világos-szürke sáv fut le, 29—30 mm. hosszú, május—juniusban *Sesleria coerulea*n (bibikon) él és napközti kövek alá rejtőzik. *Bábja* zömök, hátán sötét sáv van.

Előfordul az összes szomszédországokban: A.-Ausztia, Karinthia és Morvaország VII—VIII., Isztria VIII—IX., Csehország és Szilézia VII—VIII., Galiczia, Bukovina és Románia.

Elterjedési köre: Németországtól Déli Franciaországig 52—48° és Párisból a Kaukázusig 20—55°. Fajváltozatai Algirig, Perzsiáig, Szibériáig.

29. *Satyrus Semele* L. ⁴⁾.

L i n n é, Systema Naturae. Ed. X. p. 474. (1758); E s p e r, Die europ. Schmetterl. in Abbild. I. tab. 8. Fig. 1. (1777).

A szárnyak sötét-barnák, okker-sárga széles szalaggal, mely a hím felső szárnyán sötét-barnával egészen behintett, és melyben két nagy, pupillás szem áll; a hím alsó szárnyán a szalag foltokká oszlott és egy pupillás szemmel díszített. Alul a felső szárny töve vörös-barna, szalagja pedig sárga, két szemmel; az alsó szárny szürke és barna rajzolású, közepén sötét csipkés harántos sáv fut le.

Hazánkban országszerte tenyészik, általában ritkább, csak helyenkint gyakori, jun. elejétől aug. elejéig, erdőségeken és erdei réteken, sziklákon és fatörzseken szokott ülni. Példányaink rendszeren igen nagyok (58—63 mm.).

A var. *Aristaeus-Bon.*-tet,⁵⁾ melynek sávjai szélesebbek és úgy mint a középtér élénk színezésűek, csak Fiuménél és Mehádián figyelték meg.

Petéje bordás, sárgás-fehér. *Hernyója* barnás-szürke, hátán sötét-barna vonal, oldalt egy sárgás-szürke és egy szürke sáv fut le, 27—30 mm. hosszú; május—juniusban *Aira canescens*en (pákhordó) és *Deschampsia caespitosá*n (nápicz). *Bábja* zömök, szürkés-barna.

⁴⁾ Kadmus leánya, Bacchus anyja.

⁵⁾ Görög hős neve.

Előfordul az összes szomszédországokban: A.-Ausztia és Karinthia VIII., Morvaország VII—IX., Szilézia VI—VII., Románia VII.

Elterjedési köre: Laphontól Algirig 68—35° és Spanyolországtól a Kaszitóig 10—65°.

30. *Satyrus Arethusa* Esp. ¹⁾.

Esper, Die europ. Schmetterl. in Abbild. II. tab. 69. Fig. 3. 4. (1781).

A szárnyak sötét-barnák vöröses-sárga szalaggal, mely a hímnél keskenyebb, foltokká oszlott. A felső szárny csúcsán és gyakran 2. sejtjében, valamint az alsó szárny belső zugán is 1—1 fekete pont áll. Alul az alsó szárny barnás-sárga, csúcsán pupillás szem van, elülső és külső szegélye fekete; az alsó szárny barna, világos szürkével márványozott, közepén fehéres sáv fut le.

Magyarországon aránylag kevés helyen található (jul. közepétől aug. végéig), de ott ahol előfordul, többnyire gyakori erdei réteken, Scabiosán (sikkantyú), Eringiumon stb., kifeszítve 38—47 mm.

Budapesten többnyire szép rajzú példányok röpködnek, többé-kevésbé élénk rozsdaszínű szegélyszínnel, mely azonban a ♂-nél, kivált az alsó szárnyon gyakran erősen megfogyott, sőt olykor teljesen eltűnik.

Igen ritka a var. *peszérensis* Aig. ¹⁾ világos fakó-barnás színezéssel, melyből a sáv aranyozva tűnik elő. Csak Peszéren figyelték meg.

Hernyója csontszínű, hátán sárgán szegélyezett fekete sáv fut le; május-juniában *Festucán* (csenkesz) él.

Előfordul a következő szomszédországokban: A.-Ausztriában VII., Morvaország-Galicziában, Romániában VI.

Elterjedési köre: Kasantól K.-Ázsiáig 56—40° és Spanyolországtól az Altaiig 10—110°.

¹⁾ Görög Nimfa.

¹⁾ A peszéri, termőhelye után.

31. *Satyrus Statilinus* Hfn.²⁾

Hufnagel, Tabellen v. d. Tag-Vogeln etc. d. Gegend um Berlin: Berlin Magazin II. p. 84. (1766); Freyer, Neuere Beiträge z. Schmetterlingskunde tab. 499. Fig. 23.; *Fauna* Sulzer, Abgekürzte Gesch. d. Inseln tab. 17. Fig. 8. 9. (1776); *Arechne* Esper, Die europ. Schmetterl. in Abbild II. tab. 95. Fig. 2. 3. (1781).

A szárnyak sötét-barnák; a felső szárnyon két, többnyire pupillás szem és közöttük két fehér pont van, az alsó szárny belső zugán fekete pont és szegélyén fehéres pontok sora jelentkezik. A valamivel világosabb nőstényen a szemek sárgás keretűek. Alul a szegély szürke; a felső szárny szemei sárga keretűek; az alsó szárny barna, közepén fehéres sáv fut le.

Hazánkban aránylag igen kevés helyen található aug. elejétől szept. elejéig és ritka, Budapesten és Peszéren azonban gyakori hegyi réteken és homokbuczkás erdőkben kivált *Eringiumon*, üldöztetve, összetett szárnyakkal száraz fű közé a homokba ül, s akkor alig vehető észre. Kifeszítve 43—48 mm.

A var. *Allionia* F. alul tiszta fehér sávval, csupán Mehádián és Dalmáciában, valamint Fiumén, Buccarin és Portorén található, mely utóbbi helyeken a törzsalakot helyettesíti. A mehádiai példányok kisebbek, de élénkebb színezésűek.

Hernyója: agyagszínű, öt egyenlő széles sávval. 30 mm. hosszú; aprilistól-juniusig *Weingaertneria caulescens* (pákhordó), *Festuca ovina* (csenkesz) és *Poa annuán* (perje) él. *Bábja*: zömök, sima, barnás.

Előfordul a következő szomszédországokban: A.-Auszttria VIII., Csehország, Szilézia VIII., Galiczia és Románia.

Elterjedési köre: Danzigtól Kis-Ázsiáig 55—35° és Spanyolországtól Odesszáig 10—5°.

32. *Satyrus Actaea* Esp.³⁾ var. *Cordula* F.⁴⁾

Actaea Esper, Die europ. Schmetterl. in Abbild. II. tab. 57. Fig. 1. 6. (1780). Var. *Cordula* Fabricius, Entomologia systematica p. 226. (1793); *Hippodice* Hübner, Samml. europ. Schmetterl. Fig. 718-ig.

²⁾ A rómaiknál a gyermekek védő istene.

³⁾ Aktaeos: partlakó.

⁴⁾ Női név.

A szárnyak a hímnél sötét feketés-barnák. a felső szárnyon két pupillás szem és közöttük két fehér pont van; az alsó szárny zugán egy ritkán pupillás apró szem áll. Alul a felső szárny csúcsán levő szem sárgás keretű; az alsó szárny közepén keskeny szürke sáv és szélesebb szegélysáv fut le, zugán 1—2 s elülső szegélyén olykor egy szem jelentkezik. A világosabb színű nőstény felső szárnyán a szemek nagyok, barnás-sárga keretűek; az alsó szárnyon barna szalagnak némi nyoma mutatkozik. Alul a felső szárny világos barnás-sárga; az alsó szárny világos szürkés-barna, világosabb szalagokkal.

Hazánkban csak Portorén és Dalmáciában figyelték meg augusztusban.

Hernyója: barna, hátán és oldalt 1—1 feketés-barna sáv fut le; fűneműeken él.

Előfordul a következő szomszédországokban: Románia, Podolia; egyébként Franciaország, Svajcz és a Balkán havasain; a törzsfaj Francia-, Spanyol- és Olaszországban.

33. *Satyrus Dryas* Sc.¹⁾

Scopoli, Entomologia Carniolica p. 153. (1763); Esper, Die europ. Schmetterl. in Abbild. I. tab. 40. Fig. 1. 2. (1777); *Phaedra* Linné, Museum Ludovicae Ulricae reginae p. 280. (1764); *Briseis* Esper, l. c. I. tab. 6. Fig. 1. (1777); *Athene* Borkhausen, Naturgesch. d. europ. Schmetterl. I. p. 71. (1788).

A szárnyak egyszínű feketés-barnák; a felső szárnyon két nagyobb, az alsó szárny zugán egy kisebb kék pupillás szem áll. Alul a szárnyak világosabb színűek, a szemek sárga keretűek; az alsó szárny közepén fehéres szalag fut le, mely a világosabb színű nőstényen tisztábban látható, ennek szemei nagyobbak is.

Hazánkban országszerte található (jul. közepétől aug. közepéig), többnyire gyakori, helyenkint azonban ritkább. Szeret erdőben a fák árnyékában röpködni. Nagysága változó, a ♂ 48—55, a ♀ 56—60 mm. közt ingadozik.

Rajz és színezés tekintetében is igen változó. A főszárny két szeme nagyobbára halvány-kékes, néha tiszta kék, a ♂-nél gyakran pupillátlan. Az alsó szárny zugán sokszor kék magú szem áll, mely néha csak pont által van jelezve, vagy egészen

¹⁾ Görög erdei nimfa.

hiányzik. Alul a felső szárny szemei rendszerint sárgás-vörös keretben állanak s eperjesi példányoknál gyakran jelentkeznek közöttük tisztán kivehető fehéres vonalkák. Az eperjesi példányok az alsó szárnyon alul rendesen, ♂-nél erősebb, a ♀-nél gyöngébb, tisztán észrevehető fehér szalagot viselnek. Budapesti példányoknál ez a szalag kivált a ♂-nél igen megfogyott, sokszor csak jelezett, ritka esetben teljesen hiányzó. Az efféle példányok a var. *sibirica* Stgr.-hez ²⁾ tartoznak.

Egyik eperjesi ♀-nek feltűnően nagy a két kék szeme, közöttük pedig, a 3. sejtben levő nagyobb szem fölött, a 3. sejtben is jelentkezik egy széles, de kisebb kék szem: ab. *punctata* Aign. Hasonló példányt 3 nagy kék szemmel Romániában és Galicziában is fogtak.

Hernyója: sárgás-szürke, hátán 3 finom fekete kettős vonal, oldalt barnás-szürke sáv fut le, 30—35 mm. hosszú, május-juniusban *Avena elatioron* (zab) él és laza szövedékben a földön bábozódik. *Bábja*: zömök potroha világosabb barnás-szürke.

Előfordul az összes szomszédországokban: A.-Ausztia, Karinthia, Morvaország és Szilézia VII—VIII.. Galiczia VII., Bukovina és Románia VII—VIII.

Elterjedési köre: Kazantól Olaszországig 56—37° és Franciaországtól Koreáig 20—160°.

Bogarászati jegyzetek.

Irtá Szombathy Kálmán.

1907. nyarán az északnyugati felföldön és a lengyel Pieniny hegyekben bogarászván a magyar fauna adatait néhány érdekes lelettel gazdagíthattam. Adataim a következők:

I. *Nebria Fussi* Bielz. A Veresklastromtól (Szepes vármegye) a lengyelországi Scawnica-Kroszénko felé húzódó hegy-csoportban egyebek mellett ezt a fajt is gyűjtöttem, mely eddig csak a Radnai havasok (Ünőkő, Korongyos) és a szomszédos máramarosmegyei Pietroszról volt ismeretes. Ezek szerint fajunk elterjedési területe a Központi Kárpátokig terjed.

²⁾ A szibériai.

2. *Nebria traussylvanica* Germ. (*femoralis* Chaud.) Ezt a havasalji tájban élő fajt előbbivel együtt ugyanazon hegyesoportban gyűjtöttem. Eddig szintén csak a Keleti- és Déli-Kárpátokból (Máramaros vármegye déli részétől Herkulesfürdőig) volt ismeretes.¹⁾

3. Legérdekesebb azonban a *Pterostichus* (Orthomus) *barbarus* Dej. nevű faj megállapítása, mely faunánkból ezideig ismeretlen volt. Ezt a fajt 1907. július 3-án gyűjtöttem Gömör vármegye északi határán, a Vernár községhez közel fekvő Mokra-hegy tövében. Ezt a Földközi-tenger tájában honos fajt Dejean Dél-Franciaországból (Marseille) írta le, később azután Spanyolországból, Sziciliából, Palesztinából és Görögországból vált ismeretessé.

Miután fajunk Magyarország faunájára új, itt közlöm annak rövid leírását:

Pterostichus (Orthomus) *barbarus* Dej. (*longulus* Reiche, *elongatus* Chd., *rectangulus* Fairm., *longior* Chd., *atlanticus* Fairm., *berytensis* Reiche). — Szurokfekete vagy szurokbarna, a csápok, a tapogatók, a lábak és sokszor teste alul barnás-vörös. A fej nem nagy, az előtor háta szélesebb mint hosszú, oldalai kerekítettek, hátrafelé kevésbé és előre felé erősebben keskenyedők, hátsó szögletei derékszögűek, tövének két oldalán egy-egy hosszanti rovatkával, e között és az oldalszél között elenyésző hosszanti bemélyedéssel. A szárnyfedők gyengén domborúak, elül párhuzamos szélűek, a csúcs előtt öblösek, barázdái mélyek. az első és második között elül rövid paizsoeskamelletti barázdával, a harmadik köztérben két beszűrt ponttal. Alul legfeljebb az első haslemezek oldalán gyengén pontozott, a 4—6 haslemez mögött mély harántbarázdával. Az utolsó lábfejíz alul szőrös. Hossza 9—11 mm.

Nógrád-Verőcze lepke-faunája.

Írta A. Aigner Lajos.

I.

Verőcze falú Nógrád vármegye legdélibb csücskén, a Duna mellett fekszik. A falú régibb része dombnak dűl, melyen a kath. templom és fölötte Geitner és Rausch budapesti kereskedők

¹⁾ Csiki Ernő: Magyarország Bogárfaunája I. köt., 189. l.

várszerű nyaralója is diszlik. Egyes észak felé eső utcái a lapályba nyúlnak le; a falu újabb, díszesebb része pedig a Duna mentén levő sík helyen, agyagos talajon terül el. A környékén emelkedő dombok is egytől-egyik diluvialis képződmények, csupán a Borbély-hegyen bukkan fel a homokkő. Ezek a dombok a következők: a keletre, Vác-felé nyúló Kecskés-hegy, melyen jó bor terem; az északkeleti irányban, távolabban emelkedő Csapás-hegy; az észak felé fekvő Borbély-hegy, melynek nyugati oldalán szőlőt művelnek, míg déli oldalán felhagyott kőbánya tátong, tetejét és északi lejtőit pedig erdő koszorúzza. Ettől nyugatnak a Migazzi vár felé látjuk a Csalamintás nevű dombot és erdőt, mely lankásan emelkedik a Szokolya-felé elterülő fensíkig. A Kecskés- és Csapás-hegyet a Katalin-völgy választja el, a melyben az országút Szerdahelyre vezet. A Borbély-hegy nyugat felé meredeken ereszkedik le a völgybe, melyben kis patak folydogál a Migazzi vár felé. A dombról büszkén alá tekintő Migazzi vár s illetőleg Kismaros fölött nyílik a Szokolyára vezető szép völgy.

Ezen a területen két nyáron gyűjtöttem, ugyanis 1903 június közepétől szeptember közepéig és 1904. májusban és július elejétől július 23-ig. Egy ízben Pusztá Katalintól kiindulva, a Vác fölötti Naszályra (343 m.) is kirándultam. Vasárnapon olykor akadt egy-egy budapesti vendég, többnyire azonban egyedül gyűjtöttem, csupán esti fogásaimban segítkezett egy parasztfiú. A gyűjtés 1903-ban nagyon jó eredménnyel járt, annál gyarlóbb volt a zsákmány 1904-ben, a mikor a rendkívül száraz nyáron meg volt engedve a verőczeieknek, hogy a marhát az erdőbe hajtsák.

Még csekélyebb eredményt ért el Dom bay Kornél, ki egészségi szempontból az 1907-ki évet Verőczén töltötte és melleslegesen lepkét is gyűjtött és tenyésztett. Adatait szíves volt nekem átengedni, a miért ez alkalommal is köszönetet mondok neki.

Ezek előre bocsátása után felsorolom a megfigyelt fajokat

Papilionidae.

Papilio Podalirius L. Első nemzedéke 1904. máj. 15-én már kopott; második nemzedéke 1903-ban júl. elején talált hernyók után júl. végén kelt ki, 1904-ben pedig már júl. 10-én repült, de egyik sem volt határozott var.³¹₂₃ *Zanclaerus* Z., mind

csak átmeneti alak, melynek potroha kevésbé fehér; ezek hernyóit aug. elejétől szept. közepéig találtam, csaknem kivétel nélkül sok piros petytyel borítottak, holott a jun.-juliusi hernyó többnyire tiszta sötét volt; ez utóbbiak bábjának színe nagybárra zöld, kisebb részt barna, s ezek kiteleltek.

Papilio Machaon L. Ritka. 1904. jul. 13. Hernyóját *Dictamnus albumon* találtam 1903. jul. 5-én, mely növényen még nem figyelték meg soha.

Thais polyxena Schiff. 1904. máj. 15-én egy példány.

Parnassius Mnemosyne L. 1904. május közepétől végéig, 1907-ben Dombay is fogta.

Pieridae.

Aporia Crataegi L. 1903. jun. 10-én láttam az utolsó példányt, 1904-ben is gyéren volt.

Pieris Brassicae L. Néhány szép nagy példányt fogtam 1903. július vége felé, egy kisebbet 1904. máj. 15-én.

Pieris Rapae L. Igen gyakori jun. végén és jul. közepétől csaknem szakadatlanul szept. közepéig.

Pieris Napi L. 1904. májusban ritka; második nemzedéke, var. *Napaeae* Esp. jun. végétől jul. közepéig elég szórványosan.

Pieris Daplidice L. Jun. végétől jul. közepéig nem gyakori.

Euchloë Cardamine L. Májusban nem ritka.

Leptidia Sinapis L. Május-juniushban gyakori; a gen. aest. *diniensis* B. jun. végétől aug. végéig elég gyakori.

Colias Hyale L. Május közepén; az ab. *flava* Husz. jun. végétől szept. elejéig lóherén gyakori. 1903. szept. 7-én megfigyeltem násztánczát is, melynél elől indult ♂, nyomon követve a ♀ által.

Colias Edusa F. Aug. elejétől szept. elejéig lóherén nem gyakori.

Gonopteryx Rhamni L. Jun. végén és jul. 10-én figyeltem meg.

Nymphalidae.

Apatura Iris L. 1903. jun. 19-én a Naszályon egy kopott példányt láttam.

Apatura Ilia var. *Clytie* Schiff. Dombay jun. 1—20-ig fogta, magam 1903. jun. 19-én a Naszályon figyeltem meg.

Neptis Lucilla F. Egyetlenegy példányt fogtam 1903. jun. 19-én a Naszályon.

Pyrameis Atalanta L. Ritka, csak egy példányt láttam. D o m b a y aug. 1—10-ig hernyóból tenyésztette.

Pyrameis Cardui L. 1903-ban jun. 21-én láttam az első példányt; majd jul. 12—19-ig tartó vonulását figyeltem meg Dr. Madarász Gyulával (lásd R. L. X. köt.), azután aug. végéig már csak gyéren volt található, de szept. elején újra nagyobb számban jelentkezett, különösen luczernán; bogácsoson csak hernyóját találtam.

Vanessa Io L. 1903. jun. 20-án talált és nyomban elbábozott hernyók után jul. 6. és 7-én kelt ki a lepke, melynek hernyóivadéka szept. elején adta a lepkét.

Vanessa Urticae L. Csak egy példányt fogtam 1903. szept. elején.

Vanessa polychloros L. Gyéren mutatkozott 1903. jun. végén

Vanessa Antiopa L. 1904. jul. 10-én halva találtam.

Polygonia C-album L. 1904. máj. 15-én már kopott; 1903-ban jun. elejétől aug. közepéig szórványosan mutatkozott, többnyire a nyári ivadéku var. *Hutchinsoni* Rob. alakjában.

Melitaea Cinxia L. Május-juniushan nem ritka.

Melitaea Phoebe Kn. Májusban elég gyakori, aug. elején és végén ritka. Hernyóját máj. 15-én találtam.

Melitaea Dydimia O. D o m b a y jun. 4—20-ig fogta, én jun. közepén, jul. 11-én és ismét aug. elejétől végéig figyeltem meg; hernyóját jul. első felében *Verbascum nigrán* találtam.

Melitaea Trivia Schiff. Igen gyakori máj. 15.—jun. 23.; második nemzedéke aug. elejétől végéig; alakban, színben és rajzban nagyon változó példányokban, köztük néhány egészen apró, mely a var. *nana* Stgr.hez tartozik.

Melitaea Athalia Rott. 1904. május végén láttam egy példányt; jun. második felében nagyon közönséges a Naszályon is; a var. *Corythalia* Hb. egy példányát is fogtam.

Melitaea Aurelia Nick. 1904. máj. 24-én fogtam, D o m b a y 1907. jun. 4—20-ig; 1903. jun. második felében elég gyakori volt.

Melitaea Parthenie Bsch. 1903. jun. végén figyeltem meg.

Melitaea dictynna Esp. 1903. jun. második felében és jul. elején repült.

Argynnis Selene Schiff. Jul. első felében elég ritka.

Argynnis Euphrosine L. Egyetlenegy példányt fogtam 1903. jul. 19-én.

Argynnis Dia L. A tavaszi nemzedék május közepén már kopott, a nyári juliushban gyéren, augusztushban nagy számban, szeptember elején már csak szórványosan volt található. Igen változó faj.

Argynnis Hecate Esp. Jul. második felében elég ritka. D o m b a y jun. 4—20. közt fogta.

Argynnis Daphne Schiff. D o m b a y május elejétől végéig figyelte meg.

Argynnis Latonia L. Gyakori, jun. 18-án még az első nemzedék repül, jul. 4-től szept. elejéig a második, többnyire nagy példányok.

Argynnis Aglaja L. Jun 25-től jul. 19-ig figyeltem meg.

Argynnis Niobe ab. *Eris* Meig. D o m b a y egész júniusban fogta.

Argynnis Adippe L. Nem gyakori. D o m b a y jun. 1—20-ig látta, én jun. végétől jul. közepéig fogtam: a var. *Cleodoxa* O. ugyanakkor. de gyéren repült.

Argynnis Paphia L. Jun. második és jul. első felében nem nagyon gyakori.

Melanargia Galatea L. Jun. közepétől jul. végéig erdei tisztásokon közönséges; az ab. *leucomelas* Esp. D o m b a y szerint jun. 20—jul. 10-ig repül, én ritkán láttam.

Satyrus Circe F. Jun. végétől aug. elejéig helyenkint, p. o. a Naszályon gyakori erdőszéleken a fák derekán ülve és könnyen fogható, daczára fonákja védőszínének.

Satyrus Hermione L. Ugyanakkor és ugyanúgy mint az előbbi.

Satyrus Semele L. Ugyanakkor és ugyanúgy, mint az előbbi kettő, de jóval ritkább.

Satyrus Arethusa Esp. Egész augusztushban gyakori, kivált oly helyeken, a hol magas a fű.

Satyrus Dryas Sc. Jul. 22-től aug. végéig igen gyakori bokros helyeken, közte nem ritka a var. *sibirica* Stgr., melynek alsó szárnya alul egyszínű.

Pararge Egeria var. *egerides* Stgr. Az első nemzedék máj. közepén már kopott; a második nemzedék jul. közepétől aug. elejéig nem gyakori.

Pararge Megaera L. Jul. közepén gyéren volt található.

Pararge Maera L. Aug. első felében elég gyakori.

Aphantopus Hyperanthus L. Jun. 21-től jul. végéig közönséges.

Epinephele Jurtina L. Jun. közepétől jul. végéig közönséges, közte ritka a világosabb színű var. *hispulla* Hb. és az albinotikus ab. *semialba* Brd.

Epinephele Lycaon Rott. Jul. közepétől aug. elejéig elég ritka.

Coenonympha Iphie Schiff. Májusban s ismét jun. közepétől aug. végéig gyakori.

Coenonympha Arcania L. Májusban és jun. második felében szórványosan fordul elő.

Coenonympha pamphilus L. Májusban és jun. közepétől aug. végéig gyakori.

Erycinidae.

Nemeobius lucina L. A tavaszi nemzedék máj. közepén már kopott, a nyári jul. közepétől aug. elejéig repül, de nem gyakori.

Lycaenidae.

Thecla Spini Schiff. Jun. közepén többnyire már kopott.

Thecla W-album Kn. 1904. jul. 10-én került egy példány

Thecla Ilieis Esp. Jun. második felében és jul. elején nem ritka, de legnagyobb részt már kopott; az ab. *Cerri* Hb. ritka.

Thecla Acaciae F. Jun. második felében már kopottas.

Callophrys Rubi L. Májusban és junius közepétől jul. közepéig igen gyakori Salvián, Melilotuson, gyalogbodzán.

Zephyrus Quercus L. Néhány éves vágásban, tölgyfa bokrokon igen gyakori jul. elejétől szept. elejéig, de ekkor már kopott, daczára annak még szept. 4-én figyeltem meg nászröpülését, vagyis még akkor is párosodott. A sárga foltú ab. *bellus* Geth. igen ritka.

Zephyrus Betulae L. Augusztusban, szept. elején ritka.

Chrysophanus Virgaureae L. Jun. végétől jul. közepéig elég gyéren repült.

Chrysophanus Thersamon Esp. Május közepén és jul. 22-től szept. elejéig úgy nedves réteken, mint dombon levő vágásban

igen gyakori különösen virágzó *Solidago virgaurea*n, este felé pedig fűszálakon; nem ritka közte a hosszúfarkú var. *Omphale* Klug.

Chrysophanus dispar var. *rutilus* Wernb. Az első nemzedéket Dombay május végén és jun. elején fogta; a jóval kisebb második nemzedék aug. első felében repült és főleg gyalogbodzán volt fogható.

Chrysophanus phlaeas L. Aug. közepétől szept. elejéig elég gyéren akadt; a sötétebb var. *Eleus* F. igen ritka.

Chrysophanus Dorilis Hufn. Május közepén és aug. első felében főleg virágzó *Solidagón* nem ritka, többnyire a var. *subalpina* Spr. alakjában, melynek nősténye igen sötét színű.

Lycaena Argiades Pall. Gyakori, jun. végétől aug. elejéig repült a második nemzedék és aug. végén jelentkezett a harmadik is. Májusban és júliusban nem ritka az ab. *Coretas* O. és és a var. *Polysperchon* Bgst.

Lycaena Argus L. (*Aegon* Schiff.) májusban és jun. közepétől aug. elejéig minden nemű virágon s este fűszálakon igen gyakori.

Lycaena Argyrognomon Bgst. (*Argus* Esp.) májusban, jun. közepétől aug. elejéig és aug. végétől szept. elejéig főleg zsályán elég gyakori.

Lycaena Baton Bgst. Május és júliusban ritka.

Lycaena Astrarche Bgst. Májusban nem ritka; jul. végétől aug. közepéig repül a gen. aest. *Calida* Bell., melynek fonákja barnás.

Lycaena Icarus Rott. Májusban és jun. közepétől aug. közepéig mindennemű virágon, este fűszálakon közönséges; ritkább az ab. *icarimus* Scr. és igen ritka az ab. *arcuata* Weym. (máj. 29.).

Lycaena Hylas Esp. Csak egy példányt figyeltem meg aug. 11-én.

Lycaena Meleager Esp. Jul. elejétől aug. közepéig nem gyakori.

Lycaena bellargus Rott. Májusban és aug. közepétől szeptember elejéig nem gyakori.

Lycaena Corydon Poda. Jul. végétől szept. elejéig gyakori.

Lycaena Jolas O. Csak hernyóját találtam augusztusban.

Lycaena minima Fssl. Májusban és jul. elejétől aug. elejéig helyenkint kökénybokrok körül gyakori.

Lycaena Semiargus Rott. Május végén és jun. közepétől jul. közepéig főleg zsályán és Melilotuson igen gyaki; az ab. *caeca* Fuchs-nak egy példányát fogtam.

Lycaena Cyllarus Rott. Május végén és jun. közepétől jul. közepéig különösen zsályán igen gyakori.

Lycaena Arion L. Jun. közepétől jul. végéig szórványosan repült.

Cyaniris argioides L. Májusban és jun. közepétől jul. közepéig gyalogbodzán, de gyéren található; a második nemzedék a gen. aest. *parvipuncta* Fuchs-hoz tartozott.

Hesperiidae.

Heteropterus Morpheus Pall. Jun. végén igen ritka.

Adopaea lineola O. és *Thaumas* Hfn. Jun. közepétől jul. közepéig elég gyakori.

Adopaea Actaeon Rott. Csak aug. elején figyeltem meg, midőn már kopottas volt.

Augiades communi L. Aug. elejétől szept. elejéig elég gyakori, fonákja igen sötét színű, csaknem olyan mint az ab. *catena* Stgr.-é.

Augiades sylvanus Esp. Jun. végétől aug. elejéig gyakori.

Carcharodus Alceae Esp. Jun. végétől jul. közepéig elég ritka.

Carcharodus Altheae Hb. Ritka, jul. 3-án fogtam egy példányt.

Hesperia Carthami Hb. Jul. közepétől aug. közepéig gyakori.

Hesperia orbifer Hb. Egyetlen egy példányt fogtam jun. 18-án.

Hesperia Serratulae Rbr. Aug. első felében ritka.

Hesperia Alveus Hb. Ritka, jul. közepén repül.

Tanaos Tages L. Május közepén és jul. második felében nem gyakori.

Adatok a magyarországi apró-darazsak faunájához.

Irta Biró Lajos.

A *Chalcididae* családban külön alcsaládot képez a *Perilampinae* név alatt összefoglalt, egyöntetű alakokból álló csoport, hova mindössze 8 nem tartozik, melynek fajai elszórva élnek mind az öt világrészben. Felismerésüknél, már csak a magyar faunában előforduló alakokra is, a legnagyobb nehézségeket a *Perilampus*-nem okozta, mert az idők folytán számos, újnak tartott fajt irtak le minden kritika nélkül. Ezelőtt pár évvel, 1905-ben Dr. Mayr Gusztáv dolgozott ki egy kritikai átnézetet (*Bestimmungstabelle der europ. Perilampus-Arten. Verhandl. zool. bot. Ges. Wien, LV. 1905, pp. 562—569*), mely ez idő szerint a legmegbízhatóbb forrásnak tekinthető, mert szerzője birtokában van a legtöbb leírt fajnak a tipusos példánya is.

Dr. Mayr a fenti dolgozatban megemlíti három fajt is, minden részletes megjelölése nélkül a termőhelynek. Faunánkra új adat nincsen közte, mert épen azokat említi, a melyeket a Fauna Regni Hungariae-ben Mocsáry Sándor a 66-ik lapon, 43, 45 és 46. szám alatt felsorol.

A Nemzeti Múzeum gyűjteményében levő újabban gyűlt anyagot összesítve az én múlt évi gyűjtésemmel, a mihez most Szépligeti Győző tanár ajándékából szintén szép számú *Perilampus* került, Dr. Mayr fenti munkája után meghatároztam s a kétesebbeknek látszó példányokat a múlt hetekben Dr. Mayr gyűjteményével is összehasonlítottam. Az alábbi részletes jegyzék után nemcsak hazánk e nemű faunája látszik gazdagabbnak, hanem a fajok földrajzi elterjedéséről is jobban tájékozódhatunk.

Perilampini.

1. *Perilampus* Latr.

nitens Först. (*chlorinus* Först.) — Budapest (Svábhegy, Gellért-hegy, Hűvösvölgy; máj.—júl.) Budafok, Isaszeg, Pilis-Marót, Dunaörs, Deliblat, Vrdnik.

chrysonotus Först. — Szeged (Kuthy Dezső gyűjtése).

tristis Mayr — Budapest (Rákos, okt.; Sashegy, okt.; Hűvösvölgy, aug.—szept.), Novi (júl.), Cirkvenica (aug.).

italicus Fabr. (*splendidus* Dalm. Moes.). — Budapest, Budafok, Isaszeg, Öszöd, Szeghalom, Nagyvárad, Beél, Lueski, Torna, Tasnád, (Szilágy-m.) Déva, Herkulesfürdő Orsova, Peér.

auratus Panz. — Szt.-Lőrincz-pusztá, Sziget-Csép.

violaceus Fabr. — Budapest (Rákos, ápr., Kincstári erdő, máj., Gellérthegy és Sashegy jún., Hűvösvölgy, máj.), Pócsmegyer (ápr.), Kalocsa (ápr.), Resicza, Djakovár.

laevifrons Dalm. — Budapest (Rákos, jún., Gellérthegy és Zúgliget jún., Kincstári erdő júl., Rákospalota aug., Sashegy okt.); Budafok, Csepel, Nagytétény, Budaörs (aug.), Isaszeg, Peszér, Deliblat, Keszthely, Rozsnyó (aug.).

(**cuprinus** Först) — A magyar fauna-katalogusba tévedésből jutott, mert a Förster-nél idézett helyen nem Transsylvania „Siebenbürgen“, hanem „Siebengebirge“ szó van. — Lehetséges, hogy majd hazánkban is megtaláljuk, de eddigi gyűjtésünk közt nem fordult elő.

2. *Chrysomalla* Först.

Roseri Först. — Budapest környékén Bartkó József találta meg e ritka faj második példányát. Az első darab, melyről Förster a nemet és fajt leírta 1859-ben, még most is magányosan díszleg Dr. Mayr gyűjteményében.

3. *Chrysolampus* Spin.

auricollis Först — Szintén nagyon ritka, melyből tudomásom szerint kettő most a Dr. Mayr gyűjteményében van, a harmadik a bécsi császári múzeumban. Szépligeti Győző ajándékából van két példányunk, egyik a Svábhegyéről (1895. jún. 19), másik a Hűvösvölgyből (1897. máj. 30.)

A Walter-féle exhaustor.

Irta Dr. Kaufmann Ernő.

Az „exhaustor“ a latin *exhaurio* kimerítek, kiürítek, kiszedek igéből származik. Valódi magyar értelme annyi volna, hogy meregető, mert a kimerítő kifejezés a magyarban mást jelent. De a meregető elnevezés ezen műszerre nem

helyes, mert a magyarban ez alatt valamely kanál formájú, minden esetre nyeles edény értetődik. Ha már a latin *exhaustor* kifejezést nem akarnánk használni, akkor ezen műszerre legjobban illenék a „felszívó” elnevezés, mivel működése szíváson alapul.

A rovargyűjtők nagyon jól tudják, hogy a virágból, ernyőből, rostált anyagból, vagy a szabad földről, kivált gyepes fű közül, vagy éppen faodvakból, minő nehéz a rovarokat liböngeszni. A gyorsan futó vagy ugró coleopterák, hemipterák, orthopterák stb. az ujjakkal csak nehezen foghatók meg s ilyenkor a legtöbb esetben megsértetnek, nem egyszer basznavehetetlenné válnak.

Walter találmánya valóságos áldás a rovargyűjtőkre, de különösen a bogárgyűjtőkre s a rovarrosta feltalálása óta a legnevezetesebb vívmány a rovargyűjtés technikája terén, mert ezen készülékkel gyorsan, biztosan, úgyszólván teljes épségükben jutnak birtokunkba a rovarok, sőt oly zúgokból is kifoghatók, a hová különben csak csiptetőkkel jutnánk s a homnét csak sértett rovarokat kaphatnánk ki.

Az *exhaustor* működése szíváson alapszik. Ha egy csővel a levegőt felszívjuk, a cső előtt fekvő, a cső öblénél kisebb tárgy a levegő áramlata által elkapva a csőbe sodortatik. Így tehát egy rovar, mely a cső öblénél kisebb, a szívó légáramlattal a cső belsejébe jutva addig fog tovahaladni, míg valamely akadályba nem ütközik, vagy pedig a légáramlat meg nem szűnik.

Közönséges nyílt csövet rovargyűjtés céljából nem használhatunk, mert a rovarok a felszíváskor szánkba jutnának, a mi bizony kellemetlen dolog volna. Walter egy oly elmés szerkezetű *exhaustort* talált fel, melylyel igen gyors egymásutánban több rovar szívhatunk fel a fogóba a nélkül, hogy azok szánkig jutnának, vagy megsérülnének.

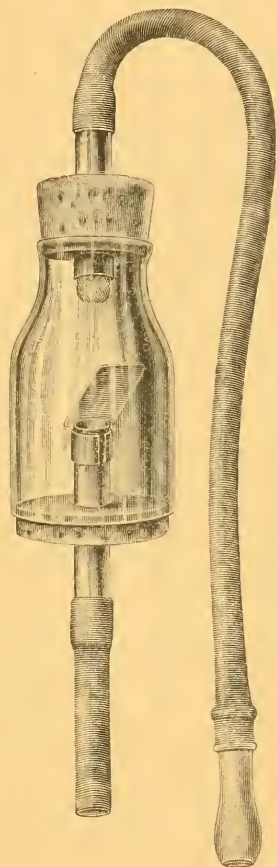
Az egész készülék egy nyílt fenekű üveg, melynek mindkét nyílása parafadugóval van elzárva. Az alsó dugó közepén egy üvegső fut végig, melynek az üvegbe benyúló végére ruganyos fémggyűrűvel egy kis ferdén álló fedeletske van erősítve, mely a cső nyílása felett mintegy 5—6 milliméternyi távolságban foglal helyet. A felső dugón szintén egy darab üvegső fut végig, melynek alsó, az üveg üregébe nyíló vége finom sodronyszövettel van behúzva, hogy az esetleg oda kerülő rovarok még se juthassanak a szánkig, míg külső végére egy 20—25 cm. hosszú és másik végén szopókával ellátott gummicső van felhúzva. Az

alsó üvegcső végére még egy darabka gummicső is húzható, a mi azonban egészen fölösleges.

Nézzük most a műszer működését: Ha a felső gummicső szópókáját szánkba fogjuk s a levegőt azon felszívjuk, akkor az alsó cső külső nyílásán a levegő erős áramlattal hatol az üveg üregébe, a tulajdonképpeni fogókamrába, itt azonban a ferde fémfedelecskébe ütközve, nem haladhat egyenesen a felső cső felé, hanem előbb ferden lecsapódik a kamara feneke felé s ha most ezen légáramlat egy rovart rántott magával, úgy az a rovar sem haladhat egyenesen a felső cső felé, hanem szintén a kamara fenekére csapódik le. És a gyakorlatban ez tényleg így is van, mert 8—10 rovarnak egymás után történt gyors felszívása után, azok tényleg a kamara fenekén vannak. Most az exhaustor felső dugóját felnyitjuk s azt nyitott szájával lefelé fordítva, a szintén felnyitott cyankáliumos, vagy más gyűjtő üveg szájára helyezzük. A kamarába fogott rovarok legnagyobb része most önként dobja magát a gyűjtőüvegbe, míg a kamrában maradtak óvatos rázással könnyen a gyűjtőüvegbe terelhetők.

A mellékelt rajz különben az egész Walter-féle exhaustort igen jól tárja elénk a Winkler & Wagner bécsi cég (XVIII., Dittesgasse 11.) pedig igen olcsón szállítja.

Én már a múlt évben gyűjtöttem ezen eszközzel s mondhatom, hogy a vele elért eredmény felette meglepő volt. Nem is tudom magamnak elképzelni, hogy egy rovarász, kivált coleopterológus, ha egyszer dolgozott vele, többé nélkülözni bírná.

Magyarország szú-féléi.

Irta Csiki Ernő.

XII.

1. nem: **Hylastes** Erichson.

(*Tomicus* Bedel).

A fej rövid és széles ormánynya kihúzott. A csápok az ormány végén elhelyezettek és harántos mély barázdákba befektetethetők, az ostor hét ízből áll, a bunkó rövid tojásforma és gyűrűzött. A szemek tojásformák, hosszúkások, elülső szélük ép. Az állon elül élecske van. Az előtor háta körülbelül olyan hosszú mint a milyen széles, hosszanti középvonala síma. A szárnyfedők tövükön egyenesen lemet szettek, szegélyük itt nem vagy gyengén kiemelkedő. A mellő az elülső csipők előtt mélyen benyomott, a mélyedést kétoldalt éles szegély határolja. A test alak hengeres, felül nem vagy gyengén szőrös, színe fekete vagy sötétbarna.

Az idetartozó fajok a tülevelűek gyökerét lakják, abban fejlődnek.

A fajok meghatározó kulcsa:

1. Az előtor háta olyan széles mint hosszú, vagy hosszabb, felül (a korongja is) pontozott, gyakran síma hosszanti középvonallal vagy bordával, elöl nem befűződött. —
1. alnem: **Hylastes** s. str. --- --- --- --- --- 2
- Az előtor háta sokkal szélesebb mint hosszú, előrefelé erősen keskenyedő, felül ránczolva pontozott, finom síma középpéllel. — 2. alnem: **Hylurgops** Lec. --- --- --- --- --- 7
2. Nagyobb fajok, melyek legkevesebb 4 mm. hosszúak. A szárnyfedők hátul sárgán hamvasan szőrösek. --- --- --- 3
- Kisebb fajok, 3 mm.-nél nem nagyobbak. --- --- --- 4
3. Az ormány középső éle hosszú, hátsó részéig terjed. A szárnyfedők tövükön egyenesen lemet szettek. 1. ater.
- Az ormány középső éle rövid, csak a csúcs harántos bemélyedésére szorítkozik. A szárnyfedők tövükön öblösek.

2. **cunicularius.**

4. Az előtor háta másfélszer oly hosszú mint széles, felülete erőteljesen pontozott, a pontok hosszúkások helyenként rán-czokká folynak össze. 3. **linearis.**

— Az előtor háta kissé vagy alig hosszabb mint széles, felül sűrűn pontozottak, a pontok kerekék. --- --- --- --- --- 5

5. A szárnyfedők pontsorai erőteljesek és mélyek, a közterek keskenyebbek mint a pontsorok, egész hosszúságukban egy sörtesorral fedettek. 4. **attenuatus.**

— A szárnyfedők pontsorai finomak, a közterek szélesebbek mint a pontsorok, elül két, hátul egy finom sörtesorral fedettek. --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- 6

6. Az előtor háta hosszabb mint széles, oldalt gyengén kerekített az ormány tövéen hosszanti rovátkák vannak. 5. **angustatus.**

Az előtor háta olyan hosszú mint széles, oldalt erősen kerekített az ormány tövéen hosszanti rovátkák nélkül.

6. **opacus.**

7. Nagyobb (4.5—5 mm.), az előtor háta sokkal keskenyebb mint a szárnyfedők, utóbbiak közterecskéin csak hátul van szemcse- és sörtesor. 7. **glabratus.**

— Kisebb (3 mm.), az előtor háta csak kissé keskenyebb mint a szárnyfedők, melyek közterein a szemcse- és sörtesor majdnem tövükig terjed. 8. **palliat.**

A f a j o k l e í r á s a :

1. **Hylastes ater** Paykull (*chloropus* Duft., *pinicola* Bedel *piniperda* Fabr.)

Fénylő fekete, a csápók és a lábfej barnás-vörös. Az ormány csúcsán összenyomott és a homlokkal egyformán pontozott, közepén hosszanti élecskével.

Az előtor háta hosszúkás majdnem tojásforma és felül lapított, sűrűn és mélyen pontozott, oldalai majdnem párhuzamosak. A szárnyfedők több mint kétszer oly hosszúak mint szélesek, pontozatlan barázdások, a barázdák a csúcson mélyítették, a varrat melletti barázda is kissé mélyebb mint a többi, a közterek szélesek, elül finoman pontozottak, hátul fűoman szőrösek

és ránczoltak. A hátsó lábszárak belül a csúcson sűrűn szőrössek (♂) és az utolsó haslemezen is sárga szőrökkel fedett gödröcske van. Hossza 4—4.5 mm.

Előfordul egész Európában és Szibériában. Magyarországon (Ujpest, Péczel, Kalocsa, Jádvölgy, Zircz, Nyitra, Trencsén, Tátrafüred, Turkul-hegy, Fajnavölgy, Szászrégen, Borszék, Gyeke, Lotrion-völgy, Retyezát). Boszniában (Cevljanovic, Vucjaluka) és Dalmáciában (Meleda) elterjedt.

Tápnövénye az erdei fenyő (*Pinus silvestris*), továbbá a fekete fenyő (*Pinus nigra*), a havasi fenyő (*P. cembra*) és a tengermelléki fenyő (*P. maritima*). Az időjárás szerint márczius vagy áprilisban rajzik és három hónap múlva az első és októberben a második nemzedéke kifejlődött, sőt egyes években egy harmadik nemzedék is előfordulhat. Az anyamenet függőleges, illetőleg rézsútos és többnyire a kéreg alatt, ritkán mélyebben halad, a lárvamenetek szabálytalanok. Bogarunk a fiatalabb (4—12 éves) fák gyökerét támadja meg és nem ritkán tetemes károkat okoz

var. *brunneus* Erichs.

Szárnyfedői rövidebbek, nem egészen vagy alig kétszer oly hosszúak mint szélesek, erőteljesen pontozottak, a belső pontozott barázdák mélyebbek, a közterek keskenyebbek. Rozsdabarna vagy fekete, a csápok és a lábfejek rozsdavörösek.

Előfordul a törzsfajjal együttesen, de ritka, egyetlen hazai ismert termőhelye a Szeben-hegység.

Különfélék.

A méh társadalma. Mióta Maeterlinck, a nagy belga költő, oly gyönyörű könyvet írt róluk, divatossá váltak a méhek. Legutóbb Gaston Bonnier olvasott föl a francia akadémia egyik ülésén rendkívül érdekes adatokat a méhek társas érzékéről, és a maga kísérleteiről számolt be. Ha — úgymond — az édes virágnedv helyett tiszta mézcseppet adunk a méhek útjába, a kolónia rögtön tudja, hogy másfajta czukros anyag a mostani. A titokzatos bizottság, mely a társaságot kormányozza — Maeterlinck könyvében a méhtörzs szellemének nevezi — úgy látszik, arra a gondolatra jut, hogy a munkások valami más, a királynét vesztett, elzüllő kaptárból hozták a mézet. Rögtön megadják a harez-

jelet s csakhamar nagy tömeg méh röpül a méz helyére, hogy megkeressék a kaptárt, mely mintegy a képzeletükben él. Érdekes Bonnier-nak még egy kísérlete. Ha a méhek közelébe czukor-darabot teszünk, rögtön tudják, hogy czukortartalmú az anyag. A rágójuk azonban nagyon is gyöngye, hogy letörjenek belőle. Ekkor így segítenek magukon: Nagy tömegben a legközelebbi víztartó-hoz röpülnek, vizet hoznak s benedvesítik a czukrot, amíg folyós szirup nem lesz belőle. Ekkor fölszívják és elszállítják a kaptárba. Bonnier végül még annak a nézetének adott kifejezést, hogy az egyes méhnek nincs intelligenciája, de az egész méhtársadalomnak mindig helyes az ítélőképessége és ez egész minden helyzetben gyorsan és okosan cselekszik.

A szűzenemzésről. Legújabbán külön kötetben Dr. Kuckuck M. azt igyekszik kimutatni, hogy a mézelő méhnél nem fordul elő a szűzen nemzés, mint azt Siebold kísérletezései óta hitték, s ebből azt következteti, hogy a szűzen nemzés általában téves fogalom, mint művének már címe is fennen hirdeti (Es gibt keine Parthenogenesis). A méhekre nézve lehet igaza (nem vizsgáljuk), de hogy a lepkéknél egyáltalában nem ritka a szűzen nemzés, azt még Kuckuck úr sem fogja tagadni, ha tüzetesebben foglalkozik ezzel a tárggyal, művét egyébiránt bővebben fogja ismertetni egyik szakemberünk, aki számos kísérleteket végzett.

Staphylinidákat, még pedig *Aleocharina*-fajokat óhajt szerezni Dr. Fényes A. Californiában élő bogarász hazánkfia, elnevezett fajokból 12 név nélküli fajokból 24 példányt, a termőhely jelzésével. Esetleg adna cserében is ritka amerikai *Aleocharina*-fajokat. Ajánlatok (árral) czimére intézendők: Pasadena, California, U. St. of America.

Irodalom.

Reitter, Edm., Dichotomische Übersicht der blinden Silphiden-Gattungen. (Wiener Entom. Zeitg. XXVII. 1908, p. 103—118.)

A barlanglakó vak Silphidák utáni szorgos kutatás nap-nap után új nemek és fajok felfedezését eredményezte, úgy, hogy szerző nagyon háládatos muukát végzett, a mikor az összes eddig leírt nemek és alnemek jogosultságát tisztázta és azok

meghatározására kulesot állított össze. Ezek szerint elfogadott nemek a következők:

*1. Antroherpon Reitt.	*18. Drimeotus Mill.
2. Leptoderus Schm.	subg. Drimeotus s. str.
3. Astagobius Reitt.	subg. Fericeus Reitt.
*4. Spelaeobates J. Müll.	19. Hexaurus Reitt.
*5. Parapropus Ganglb.	20. Oriotus Mill.
*6. Protobracharthron Reitt.	21. Ardecheus Reitt.
*7. Apholeuonius Reitt.	22. Diaprysius Ab.
*8. Haplotropidius J. Müll.	23. Troglodromus Dev.
subg. Spelaetes Apfb.	24. Isereus Reitt.
subg. Haplotropidius s. str.	25. Cytodromus Ab.
*9. Leonhardia Reitt.	26. Trocharanis Reitt.
*10. Leonhardella Reitt.	27. Antrocharis Ab.
subg. Victorella Reitt.	28. Troglomyces Ab.
subg. Leonhardella s. str.	subg. Troglocharinus Reitt.
*11. Spelaeodromus Reitt.	subg. Troglomyces s. str.
*12. Pholeuon Hampe.	29. Perrinia Reitt.
subg. Apropeus Reitt.	30. Spelaeochlamys Dieck.
subg. Pholeuon s. str.	*31. Bathyscia Schiödt.
subg. Parapholeuon Ganglb.	subg. Aphaobius Ab.
*13. Charonites Apfb.	subg. Bathyscia Reitt.
*14. Adelopidius Apfb.	subg. Mehadiella Csiki (<i>Fri-</i>
*15. Pholeuonopsis Apfb.	<i>valdszkya</i> Ganglb.)
(<i>Blattodromus</i> Reitt.)	subg. Sophrochaeta Reitt.
*16. Anillocharis Reitt.	subg. Bathysciella Jean.
*17. Silphanillus Reitt.	subg. Bathyscia s. str.

A felsorolt nemek közül a csillaggal jelöltek a Magyar Birodalom területén is előfordulnak.

*

Karny, H., Ergebnisse einer orthopterologischen Exkursion an den Neusiedler-See (Wiener Entom. Zeitg. XXVII., 1908. p. 92—98.)

Az orthopterologusok legfiatalabb és irodalmilag már is legtermékenyebbje a mult évben a Fertő té környékére tett kirándulásáról számol be ebben a közleményében. A fajok közül a Dunántúli tájra újak: *Conocephalus nitidulus* (Boz és Balfs között), *Gampsocleis glabra* (Védeny, Pátfalu, Mexikó*, Hidegség), *Platycleis affinis* (Védeny, Pátfalu, Bánfalu, Pomogy, Mexiko. Hidegség), *Pl. montana* (Védeny, Pátfalu), *Oedipoda coerulescens* var. *marginalis* (Védeny, Pátfalu, Ilmic, *Sphingonotus coerulans* (Védeny, Pátfalu), *Aiolopus strepens* (Védenytől Balfs-ig közönséges), *A. tergestinus* var. *pannonicus* (Védeny, Pátfalu, Ilmic, Bánfalu, Pomogy, Mexiko, Hidegség), *Chorthippus albomarginatus* var. *marima* (Pátfalu Mexiko; Magyarországra új), *Omocestus nigromaculatus* (Mexiko, Hidegség). Végül *Pachytylus migratorius*-ról elmélkedik, mely fajt újabban a Fertő környékén nem sikerült gyűjtenie és melyet valószínűleg a csatornázás pusztított ki. Csiki Ernő.

*Község a Hanságban.

„ROVARTANI LAPOK“

XV. Band, 3—4. Heft. März – April 1908.

S. 47. **L. v. Aigner-Abafi**: Die bessere Erforschung der Faunengebiete. Verfasser referirt kurz über Kobelt's diesbezüglichen Artikel (Jahrb. Ver. Nassau, 40, 310) und stellt fest, dass die Verhältnisse in Ungarn dieselben sind und fordert die Sammler auf, vernachlässigte Gebiete in ihr Excursionsgebiet aufzunehmen.

S. 49. **I. Csada**: Neuere Beiträge zur Odonatenfauna Ungarns. Verfasser zählt die neueren Funde, speziell die bisher in der Literatur nicht vorkommenden Fundorte auf.

S. 50. **I. Bordan**: Meine Reise nach Cyprus. II. Nachdem Verfasser schon etwas mehr griechische und türkische Sprachkenntnisse hatte, so machte er schon weitere Excursionen von Larnaka aus. Am 19. Mai machte er ein Excursion nach Varosia und Famagusta, und von da aus nach Agios Sergios und Agios Theodoros. Die Trockenheit war auch hier gross, also war das Sammelergebniss nicht sehr befriedigend. Bei Agios Barnaba konnte er eine interessante Volkssitte beobachten. Zu St. Johannis (nach griechischem Kalender) nämlich versucht das Volk sich von den lässlichen Parasiten zu befreien. Bettzeig, Teppiche etc. kommt alles auf die Sonne, nachher gehen Frauen und Kinder auf das Feld hinaus, wo aus trockenen Pflanzentheilen Feier gemacht wird, worüber sie dann ein Lied mit grossem Lärm singen hinüberspringen. Bei diesen ist also St. Johann auch Verscheucher der Flöhe und Wanzen. Bei Bagasi war ein kleiner Ölbaum-Wald die bisher ergiebigste Sammelstelle. Über Ormidia führte der Weg nach Stavro vumi, wo gesammelt wurde.

S. 56. **L. v. Aigner-Abafi**: Veränderungen in der Lepidopteren-Fauna Ungarns. II. Verfasser spricht über die Veränderungen die durch Seitz's Werk in der Gattung *Zygaena* bedingt wurden.

S. 59. **Ds. Z. Szilády**: Verzeichniss meiner Insektenansammlungen in Ungarn. 1. Hemiptera. I. Ver-

fasser zählt jene Arten nebst ihren Fundorten auf, welche letztere in der Literatur noch nicht bekannt waren.

S. 66. **L. v. Aigner-Abafi:** Die Tagfalter Ungarns. XXV. Es wird die Gattung *Satyrus* behandelt. Nachdem eine Bestimmungstabelle der Arten gegeben wird, werden diese einzeln behandelt.

S. 75. **K. Szombathy:** Coleopterologische Notizen. Verfasser sammelte *Nebria Fussi* Bielz und *N. transsylvanica* Germ. die in den Ostkarpaten nördlich bis Mármaros bekannt waren, nun in der Nähe der Centralkarpaten, nämlich im Gebirgszug der sich von Veresklastrom (Komitat Szepes) gegen das galizische Seawnica-Krosienko zieht. Am interessantesten ist aber das Vorkommen von *Pterostichus* (*Orthomus*) *barbarus* Dej. am Fusse des Berges Mokra bei Vernár (Komitat Gömör) in Ober-Ungarn. Dies wäre also der nördlichste bekannte Fundort dieser mediterranen Art.

S. 76. **L. v. Aigner-Abafi:** Die Lepidopteren-Fauna von Nógrád-Verőcze. I. Nógrád-Verőcze liegt in der südlichen Ecke des Komitates Nógrád. Es wird die Umgebung des Ortes beschrieben und die gesammelten Tagfalter aufgezählt.

S. 84. **L. Biró:** Beiträge zur Microhymenopteren-Fauna Ungarns. Verfasser behandelt die Unterfamilie Perilampini der Chalcididen von welchen aus Ungarn bisher nur zwei Arten bekannt waren und führt 3 Gattungen mit 9 Arten nebst ihren Fundorten auf.

S. 85. **Dr. E. Kaufmann:** Der Walter'sche Exhaustor. Verfasser bespricht diesen durch Winkler & Wagner in den Verkehr gebrachten sehr nützlichen Sammelapparat.

S. 88. **E. Csiki:** Die Borkenkäfer Ungarns. XII. Es wird die Gattung *Hylastes* charakterisiert, eine Bestimmungstabelle der Arten gegeben und *H. ater* nebst der Varietät *brunnens* behandelt.

Kleinere Mittheilungen.

S. 90—91. Notizen über den Bienenstaat, Parthenogenesis und Staphyliniden.

Literatur.

S. 91—92. Es werden Arbeiten von Reitter und Karny besprochen.

A faunaterületek tüzetesebb átkutatása

Irta A. Aigner Lajos.

A faunaterületek tüzetesebb átkutatásáért kardoskodik Kobelt dr. (Jahrb. Nassau. Verein LX. p. 310.). Régi nézetek szerint — úgymond — Németország állattani tekintetben igen alaposan átkutatott ország volt, amelyben a helyi kutatásnak már alig jutott teendője. Ez annyiban helyes volt, amennyiben csak nagyon kevés állatcsalád, vagy csoport kivételével lehet arra számítani, hogy a tudományra nézve új fajt lehessen felfedezni. Így új gerinces állatot, új bogarat vagy lepkét, avagy új csigát senki sem fog pl. a Középrajna területéről várni. (48—50°). De ezáltal felkutatottnak tekinthető-e ez a terület? kérdi Kobelt. Tudjuk körülbelül, minő fajok élnek Nassauban; de mihelyt alaposan kezdjük vizsgálni a dolgot, mihelyt az egyes fajok elterjedéséről területünkön tiszta képet akarunk magunknak alkotni, mindenütt széles hézagok tátognak felénk. Ez még az emlősökről is áll, — a gerinctelen állatokról inkább nem is szölok. Számos fölötte érdekes nemről vagy családról még hivatásos tudósok is alig tudnak egyebet, mint hogy azok területünkön előfordulnak és a legtöbb rovargyűjtőről elmondható, hogy többre becsülik a gyűjtést, mint a kutatást, azaz inkább arra szorítkoznak, hogy a régóta ismert fajokat, a régóta ismert termőhelyeken bizonyos időben összegyűjtsék, sem hogy kevesebb eredménnyel kecsegtető területek rendszeres felkutatásával a honismét gyarapítani igyekeznének.

Eddig Kobelt, kinek panaszai és szemrehányásai mintha

a mi hazai viszonyainkat ecsetelnék, mert Magyarországon nincs oly megye, melyről azt lehetne állítani, hogy állattani szempontból teljesen fel van kutatva. Vegyük pl. Pestmegyét. Tagadhatatlan, hogy Budapest környéke, melyet 100 év óta folytonosan bejárták az entomologusok, alaposan fel van kutatva, úgy hogy nagyon ritkán akadnak már oly lepke- vagy bogár-fajra, mely a hazai faunára új volna. De hogyan állunk lepkészeti szempontból a megye legnagyobb részével Visegrád—Vácztól Abony—Bajaig? A faunakatalogusban találunk adatokat a következő helyekről: Budakesz, Törökbálint, Budafok, Csepelsziget, Isaszegh, Szentmártonkáta, Monor, Pészér, Vác, Izsák, Kalocsa. De ezek az adatok oly gyérek, oly szegényesek, hogy az illető helyi fauna képét nem nyújthatják. A Visegrádtól, Zsámbék és Szentendrőig, a Vácztól, Aszód és Versegig emelkedő hegyek ésombok területén, valamint a déli irányban elterülő nagy rónák számos járásában még nem is járt lepkész.

Mindezeket ismételten hangoztattam a budapesti entomologusok társaságában, hangsúlyoztam annak szükségét, hogy minden lepkész szemeljen ki egy-egy járást, vagy szűkebb területet s azt igyekezzék lehető alaposággal felkutatni, ámde szavam elhangzott a pusztaiban, daczára annak, hogy a megye térképét is számos példányban szétosztottam. Csak három irányban történt dicsérendő kivétel: Péczel—Isaszeghen és Szadán (Gödöllő mellett). Az előbbi területet több év óta nagy buzgalommal kutatja Ulbrich Ede, az utóbbit pedig báró Vécsey István, valamint Tahitót-falun Andreánszky Antal közigazgatási bíró és fia István, joghallgató, a kik eddigi kutatásaik eredményét bizonyára közelebb közre fogják bocsátani és reméljük, hogy példájuk a budapesti lepkészekre buzditólag fog hatni. Bár kicsinyeljék is talán némelyek a helyi faunák közlését, csak azok összegezése adhatja meg a megye faunájának tiszta képét, valamint a megyei faunák összegezése az egész hazáét.

Újabb adatok Magyarország szitakötő-faunájához

(Dolgozat a budapesti Paedagogium biológiai laboratóriumából).

Irtá: Csada Imre.

Az 1905—6. év folyamán, mint a polg. isk. tan. képzőintézet mennyiség- és term.-tud. szakcsoportjának hallgatói, a többi között a szitakötők gyűjtésével is foglalkoztunk. Az egész év alatt 35 fajt 423 példányban gyűjtöttünk. Az alábbiakban hazánk szitakötő-faunájának bővebb ismerete céljából néhány faj újabb lelőhelyét adom közre, megjegyezvén, hogy jelen enumerációm egyszersmind kibővítése egy korábbi dolgozatnak.*) A meghatározást Kohaut Rezső: „Magyarország szitakötő-féléi” című munka alapján végeztem.

A fajok névjegyzéke „A Magyar Birodalom Állatvilága” című munkában használt nevek és rendszer szerint a következő:

A gyakoribb helyneveket rövidítve használom: Hódmezővásárhely, = Hmv., Kőhidgyarmat = Kőhid., Tatatóváros = Tata.

Libellulidae: *Sympetrum flaveolum* Linn. Acsalag, Kőhid. — *vulgatum* L. v. *striolatum* Charp. Hmv. — *meridionale* Selys. Hmv., Acsalag, Kőhid., Tata. — *sanguineum* Müll. Hmv., Tata., Kőhid., Futak, Nagyszőlős. — *Crocothemis erythrea* Brullé. Tata. — *Libellula depressa* Linn. Hmv. — *Orthetrum cancellatum* Linn. et *coerulescens* Fabr. Hmv., Tata. — *brunneum* Fonsc. Hmv. Tata., Futak, Mehádia.

Aeshnidae: *Lindenia forcipata* Linn. Mehádia. — *Aeshna vulgatissima* Linn. Budapest (Római fürdő), Nagyg. — *flavipes* Charp. Paks (Tolna m.). — *Anax imperator* Leach (*formosus* Lind.) Czegléd, Hatvan, Acsalag, Tata., Paks, Futak, Mehádia. *Aeshna cyanea* Latr. Tata.

Agrionidae: *Agrion splendens* Harr. Hmv. — *Micronympha pumilio* Charp. Hmv., Kőhid., Futak. — *elegans* Lind. Kőhid. Tata. — *Coenagrion puella* Lind. Hmv., Futak. — *hastulatum* Charp. Budapest (Római fürdő), Hmv., Tata. — *Lestes viridis* Lind. Tata. — *Dryas* Kirby. Acsalag, Futak. — *sponsa* Hans. Hatvan, Acsalag, Tata. — *virens* Charp. Hatvan, Czegléd, Futak. — *Sympyena fusca* Lind. Hatvan, Tata.

*) Vá ngel Jenő dr.: Adatok Magyarország rovar-faunájához. I. Odonata. Rov. Lap. XII. köt. 1905. 12—14. l.)

Cyprusi útam.

Irta Bordan István.

II.

Május 19-ére már annyira haladtam a görög és török nyelvben, hogy főhadiszállásomtól távolabbra eső vidékre való kiterjeszkedésre is gondolhattam.

Tervszerűen óhajtván eljárni, első sorban a keleti irányt szemeltem ki. Ezért, miután távollétem idejére, a netalán bekövetkezhető eső és a hangyák ellen az eddig gyűjtött anyagomat biztonságba helyeztem, május 19-én kocsival a Famagusta melletti Varosiaba utaztam, hová este érkeztem meg. Az úton néhány *Scarabaeus*-on kívül mitsem gyűjthettem.

Alig hogy az úti port magamról kissé levertem és egy kevés frissítőt vettem, átrándultam a közeli Famagustába, hol a vár árkaiban bogarak után kutattam, nagyon gyenge eredménnyel. Másnap ismételtem itt a gyűjtést s ezzel a vár környékére és a tengerpartra is kiterjeszkedtem, sajnos a tegnapinál nem jobb eredménnyel, pedig 4 drb. csokoládé színű famulusom is segített.

Este a vacsoránál hallottam, hogy Agios Sergios és Agios Theodoros környéke fás és hogy ott zöld rétek is vannak, ezért még az nap este felkerestem egy kísérőt, kivel május 21-én reggel 4 órakor gyalog indultam el a 35 klm.-re eső, a „Karpas“ félszigeten fekvő vidékre.

Négy-öt kilométernyi utat az újabban épült „országút“ mentén, a tengerpartot ellepő sás és sósnövények között ballagtunk tikkasztó hőségben; gyűjteni alig volt mit. Lepképből: néhány kopott *P. Machaon*, egy-két *Pierida*, *Colias Hyale* *C. Edusa* és ennek var. *Helice*, néhány jobb állapotban volt *Lycæna*, *Pararge Aegeria*, *Deilephila Livornica* és *Deiopeia pulchella*, valamint néhány molypille, bogarakból az úton bugdácsoló *Scarabaeus*-on kívül alig egy-két más féle fajbelit sikerült gyűjteni. Pókokból már több került a gyűjtő üvegbe. A pók különben az egész szigeten elég gyakori. Sáska e helyen kevés volt észlelhető, annál több volt az apró csiga (*Helix*), mely mindenütt a tenger közelében a zöld és száraz növényeket a szó szoros értelmében annyira ellepte, hogy belőlük mi sem volt látható.

A ókori Salamis és más e környéken volt városok építéséhez használt mészkő-bányákban néhány bogarat, *Tarantula* pókot és *Scorpiót* találtam. Salamishoz közel, szintén a sásos partvidéken a már említett *Ascalaphust* sikerült hálomba keríteni. Egy kis édesvizi pocsolyában néhány jól kifejlődött görög teknőcz gimnasztikált egymás hátán.

Ha itt e sziklás úttalan úton jár az ember, szinte a holdban képzelhetné magát, annyira csendes ez a vidék: egyetlen egy madarat sem láttam, csak egy-egy ijedtében elsurranó kigyó vagy fürgé gyík, no meg a rekkenő hőség figyelmeztetett, hogy a földön járunk, sőt hajdan áldott, gazdag földön.

A monda szerinti Szt. Katalin sirjában oltottuk kissé szomjúságunkat, az itt talált élvezhető ivóvízzel, melyből bőrtömlőinket is megtöltöttük.

Az ezután útunkba esett Pidias meredekben nem fogtam említésre méltót, a kiszáradt folyammedret benötte sás között nagyon kevés rovarra akadtam; itt a hőség nagyobb volt mint kint a tarlókon, pedig ott is 44—46° R mutatott hőmérőm, a napon.

Kiérve a 2 klm. széles forró katlanból, a tarlókon és parlagon heverő földeken, helyenként kilométernyi területeket ellepő tüskék között igyekeztünk előre jutni, miközben nem egy magyaros áldás siklott ki számon.

Már előbb is, de messzebb tőlünk, több ízben láttam lángkévét felcsapkodni, melyeknek okát nem tudtam magamnak itt megmagyarázni. Agios Barnaba után egészen közel, útamba esett egy ilyen, s így alkalmam nyílt egy népszokással megismerkedni, mely engemet mint rovarászt érdekelni kezdett. Ugyanis a keleti időszámítás szerinti Szent János napját minden jóra való görög asszony arra használja fel, hogy csipkedő albérlői között alapos razziát tartson. Szt. János napján a napra kerül a vaczak, mely rongyok, bőrök, szőnyegek meg párnákból áll. Majd kimennek a szántóföldekre, ott asszonyok és gyermekek összehordanak mindenféle száraz bozótot, és miután ezt a tüskemáglyát meggyújtották, és a lángok körülnyaldossák, átugorják ezeket, miközben pokoli lármát csapva, folyton azt kiáltják, hogy :

Psziloi, psziloi figete,
Ke korgoi pszifigete,
Ke ó agios Joannisz erchete.

Szent János tehát egyszersmind bolha és poloska ijesztő is egy személyben. E népszokás különben nálunk is, különösen Erdélyben, az oláhok lakta vidéken szintén található, csak hogy oláh honleányaink okosabbak, más verset mondanak el: a bolhákat a „párintye” szakálába meneszítik.

No, de folytassuk útunkat.

A sok tüske és tövis daczára is örültem, hogy Pidias medre végre a hátam megett volt, mert itt néha-néha megis csak került egy-egy állat.

Naplementekor érkeztünk Agios Sergiosba, hol a „pápász”-nál, a falú erényekben gazdag lekipásztoránál sikerült szállást kapnom. Persze előre tudtam, hogy — bár váltig bizonyította a pap felesége, mikor fekhelyemet megmutatta, „epszilomen” t. i. hogy össze fogdosta a bolhákat — a fáradtságos út után keserves éjszakának nézek elé, a cyprusi Zacherlin-napján.

Nem csalódtam feltevésemben! Azt hiszem a sziget valamennyi bolhája, poloskája, szunyogja stb. nálam keresett menedéket e nevezetes napon; valóságos entomologus eldorádóban töltöttem az éjjelt, de alig vártam ám a véget. Sok keserves éjszakát éltem Cypruson, de az agios-sergiosi hívók pupja portáján töltött örökké emlékezetemben fog maradni.

Alig pirkadt, ott hagytam „kreváti”-mat és igyekeztem kifelé a szabadba, körül nézni a faluban, hogy merre is vannak azok az erdők és rétek? Sajnos a legbehatóbb keresés mellett sem sikerült ilyeneket felfedezni, ha csak azt a néhány nyomorúságos olajfát erdőnek nem kellett nézni. Réteknek azonban nyomát sem láttam. Ezért miután végre sikerült az „endómá”-k zaklatása iránt kevésbbé érzékeny kíséromet Morpheus karjaiból kizavarni, az obligát „mavró” (fekete kávé) bekebelezése után búcsút véve páterem és hozzátartozóitól, folytattam útamat a „Trachotis”-szon át Agios Theodoros felé, a Karpas-félszigeten evő másodrangú egyházi nevezetességű búcsúhely látogatására.

A Trachotis mivoltát már a neve is elárulja: kietlen száraz földterület ez, melyen még a tüske és tövis sem terem meg: kopár itt minden.

Iránynak a Pendedaktilos-hegységet választottam. Az úton odáig falút vagy telepet nem érintettünk, a „Panagia Paradighiotossa” kolostor volt az egyedüli emberlakta hely, mely még reggel korán útunkba esett.

10 óra után értük el a Pendedaktilos-hegység homokkő-

nyúlványait, melyek azonban teljesen kopárak voltak, s ezért a hegy lábánál keletfelé tartottam.

11 órára Trikoína faluba érkeztünk, hol óriási szomjuunkat valahogyan csillapítani tudtuk. Itt már harmadkori mészkövön ballagtunk, egy kis vegetáció is volt erre észlelhető, majd feljebb, a hegyoldalt egészen ellepte a *Cistus*-rózsa, mely épen javában virágzott: valóságos rózsabereknek látszott lenni e táj, sajnos, hogy néhány apró bogáron kívül csak még néhány fémdarázs és az obligát *G. Cleopatra*, — sajátságos csakis hímek repültek — került a hálomba.

Bagasi felett egy fiatal carubi- és olajfa-„erdőbe“ kerültünk. Itt aztán volt rovarélet, ezt hallani is lehetett. Pokoli lármával fogadott a százezer *Cicada*, azt hiszem örömükben rendezték fogadtatásomra azt az infernalis koncertet.

Ez a hely bizonyult az eddigiek között a leghálásabbnak: bogár-, légy-, darázs-, méh-, poloska-, pók- és sáska-féléken kívül néhány *Satyrus*, *Pararge Roxelana* és molypille, no meg *Cicada* esett zsákmányul. 5 órát töltöttem e helyen. Ha elemózsia dolgában csak magamról kellett volna gondoskodnom, egy-két napot is szívesen töltöttem volna itt. Kísérőm, telhetetlen gyomrával és lustaságával inkább terhenre és akadályomra volt, sem mint segítségemre vagy hasznomra.

Majd ismét meddő, homokkő-konglomerátus területre jutottunk s este fél 8 órakor Agios Theodoros határát értük el.

Óvatosságból ez éjjelt szabadban kívántam tölteni, ezért egy arra volt kecskepásztorhoz „szálltam“, kinek vendége voltam a vacsoránál is, kísérőm azonban nem volt reábirható, hogy velem tartson; neki fedél kellett. Igen szép, szélcsendes idő lévén, „kőderezni“ próbáltam, ámde rengeteg hangyán kívül nem mutatkozott semmi más állat.

Másnap, visszahagyva álomszuszék kísérőmet, napkelte előtt visszafordultam, igyekezvén a mészkövön maradni. Kastrá, Kamaras és Bagasi falukon át a tengerpart felé tartottam, mert a nagy hőségben féltem, hogy napszúrást kapok. A tengerben való fürdés közben, mint azt eddig is tettem, amit lehetett gyűjtöttem, este 6 óra után betértem Agios Barnaba nevű templom papjához, kiben egy itt igen ritka művelt emberre ismertem. Látszott is a háza táján, hogy értelmes ember a gazdája. 7 óra után érkezett meg Samaho Pansán, öszvéren. Az éjjelt a tiszta paplakban töltöttem.

A következő napon hajnal hasadtával Kalopsida és Kuklia falun keresztül iparkodtam Varosiába vissza.

Dél előtt 9 órakor érkeztem Varosiába, s miután teljesen felesleges volt, kisérvet kifizettem, a gyűjtött anyagot postára adtam fel és egy kevés harapni valót beszereztem, elhagytam a várost és Capo Greco felé irányítottam keséimet, hogy a sziget egész keleti oldalát végig bejártam légyen. A forró, sima mészsziklás terület, hol a vegetációnak úgyszólván híre sincs, teljesen meddőnek bizonyult: néhány légy és pókon kívül más állatot alig találtam; gyík és kigyó azonban — elég sajátságos — sok volt.

Csak Agia Napa-ig mentem, innen nyugot felé vettem az irányt, s Sotira után egy az útbamba esett félig rom templomban, de azért mégis szabad ég alatt éjjeleztem, alvásról azonban itt szó sem lehetett, mert a sok hangya ezt nem engedte meg.

Másnap, május 25-én Ormidia felé tartottam. Amíg csak a község határába nem értem, frissen vetett babföldeket tapostam, majd a csenevész cziprusfa-bokrok közé érve, itt sem igen volt mit fogni. A nap nagy részét az ornídiái szőlőkben és kertekben töltöttem, utóbbi helyeken a narancs- és gránátfák között nem volt mit gyűjteni, a szőlőkben azonban néhány már eléggé kifejlődött *D. Alecto* hernyót találtam, melyeket össze is szedtem. Gyűjthettem volna igen sokat, azonban a legtöbbje még csak a második és harmadik vedlés között volt és tenyésztésről a főhadiszállásomon, a sok hangya miatt, szó sem lehetett. A Capo Pila felé egy kis száraz patakmedert követve az itt elég buján zöldülő oleánder bokrokat végig kutattam azon reményben, hogy *D. Nerii* hernyót sikerül találnom, de még „nyomukra“ sem akadtam; néhány kopott *G. Cleopatra* volt az egész zsákmány, melynek itt birtokába jutottam. Nagyon későn este, elcsigázva s elfáradva érkeztem szállásomra Larnakába, hol legnagyobb meglepetésemre az elég biztonságban hitt előbb gyűjtött anyagomnak már csak egy igen csekély részét találtam még meg. Háziasszonyom állítása szerint az éjjelenként a lakásomba került macskák az üvegeket az állványokról leverték, az így a kövezeten elszóródott férgeket kiséperte. Azt hiszem, nem szükséges ecsetelnem, mennyire megörvendtem ennek: egy félhavi fáradtságos gyűjtésem kárba veszett. (Néhány nappal előbb, mielőtt Cyprusnak hátat fordítottam megtudtam, hogy nem négy, hanem kétlábú macskák kerítették el tulajdonomat, persze akkor már késő volt).

Mérgemben másnap, május 26-án reggel 5 órakor kísérő nélkül a sziget közepe felé indultam, anélkül, hogy étel-félével felszereltem volna magamat. Célul a Stavró-vuni kolostort tűzvén ki magamnak.

A kovamáladékba vájt Nikosia, a sziget fővárosa felé vezető utat követve igyekeztem célomat elérni, de mert kevés kilátásom volt a poros úton bármit is foghatni, letértem és a larnakai vízvezeték mellett folytattam az utat, itt legalább néha-néha egy-egy állat akadt.

Klavdia török falu után kezdetét vette a hegymászás; hol kecske-úton, hol pedig a hegyi patakok kiszáradt medrében haladtam előre; ugyan azt az utat követve, melyen 1880-ban Sintenis Pál német botanikus járt. Az Evgali-völgyig küzdenem kellett a vízhiány, hőség és főképpen a nagy fájdalmat okozó tüskék ellen. Innen már csak zsálya, cistus, entiana, mirthus, stb. bokrok között baktattam.

A kiszáradt hegyipatakok medrét, mint máshol is oleánder bokrok szegélyezték, ezért főképpen a medrekben maradtam, remélvén, hogy sikerülni fog nagyobb mennyiségű *D. Neriit.* illetve ennek hernyóját gyűjthetni. Sajnos, ide már későn érkeztem; nyomot sokat találtam, helyenként az oleánder bokrokon csak a Virág maradt meg, hernyó azonban csak néhány csenevész példány került. A mészkö repedések közül, hová a hernyók gubózás végett behúzódtak, nem sikerült a sok báb közül egyet is ép állapotban kipiszkálni, mert a 40–50 cm. mélységig alkalmas eszköz hiányában nem tudtam behatolni, feszítő vasrúdám nem volt, mivel a szaklapokat felemelhettem volna. Itt is a *G Cleopatra* meglehetősen gyakori volt, de szintén csak kopott hímek repültek, nőtényt egyetlen egy példányt láttam.

Később kopár, sziklás helyeken bukdácsoltam — néha lefelé is — majd ismét apró bokros területre érkeztem, hol a zsálya stb. bokrokba kapaszkodva tudtam csak előre jutni, Este 5 órakor érkeztem a hegy tetejére, hol a kolostor előtti kis szabad téren pihentem meg és kárpótoltam magamat a napi fáradságért a kellemes, illatos levegővel és gyönyörű kilátással, mely innen nyílt. Majd kipihenvén, a kolostorba mentem, hol az alacsony, poczakos „Proton“ igen szívélyesen fogadott s azt ami felfrísztésemre rendelkezésére állott szívesen adta, csak kár, hogy a tisztaság fogalma a „kalugereknél“ is még nagyon alacsony fokon áll.

Itt is mint a legtöbb helyen, mert a cyprusiak sütni valója meg nem értette azt, hogy „endomákat“ mire is lehet használni „játros“-nak, orvosnak néztek, mire persze gyakran magam is szolgáltatam okot, hol sebészeti ismereteimet igénybe véve, hogy segínyt nyújtsak, hol pedig érdekemet szem előtt tartva reá fogtam, hogy a rovarok gyógyszerekhez kellenek. Így az én házigazdám is, bár a maga nemében világot látott ember volt és főpaporvosnak nézvén elsősorban a „Svalangi“ ellen kért gyógyszert, mit persze nem adhattam, hiszen az állatot sem láttam még eddig s azt sem tudtam miféle állat legyen az.

Növelte „orvosi“ nimbusomet, hogy készletemből sebészeti köt-és gyógyszereket adtam és magyaráztam azok mikénti használatát, miért aztán a házigazdám azzal kárpótolt, hogy a vacsorához igen régi Commandariabort szolgáltatott ki, de csak nekem. — A papoknak nem szabad bort inni. (Talán csak nyilvánosan, mert titokban azért csak meg-megkostotolják.)

Az első igazán jól töltött éjszaka után, másnap május 27-én a Stavró-Vunó környékét látogattam meg, s amit a zsálya, cistus stb. között foghattam, összegyűjtöttem. Egy helyen, egy a hegyek közti lapálynak termőképessé tételével foglalkozott fiatal pappal találkoztam, ki két ökör vont a „splingia“-val, a cyprusi ekével az e helyen meglehetősen sűrűn hevert köveket túrta ki. — Mintegy 2 órahosszán át jártam az eke után azon reményben, hogy majd akadok bogarakra, ámde hangyánál egyebet nem túrt fel az eke. A pap állítása szerint szeptember hóban igen sok e tájon a lepke; tény, hogy a kolostorhoz tartozó Agia Varvara gazdasági kolostor kápolnája ablakában igen sok száraz *Macroglossa stellatarum* hevert. Este 6 órakor érkeztem szállásomra, melyet a főpap ez alkalommal részletesen megmutatott. A nagyjában még az V. századból származó épület, várszerű építési modorával mindenkinek a figyelmére méltó.

Változások a magyar lepke-fauna terén.

Irta A. Aigner Lajos.

II.

A Staudinger-Rebel-féle lepke-katalogus a *Zygaenidákat* a *Geometridák* s illetőleg közvetlenül az *Aretiádák* után külön csoportban sorolja fel. Ettől eltérően Seitz művének II. kötetét

(Szövő- és zúgó-lepkék), mely az I. kötettel párhuzamosan jelenik meg, velük, mint a *Bombyces* első családjával kezdi meg. Ennek 5. neme az előbbi *Ino* Leach, most *Procris* F., melynek fajain nem esett változás. A 25. nem a *Zygrena* F. Itt a következő eltérések fordulhatnak elő Magyarországon is:

Z. purpuralis Brunn. (*Pilosellae* Esp.), ab. *Grossmanni* Rühl (*lutescens* Tutt.) alsószárnya világos-sárga; ab. *obscura* Tutt. egész felülete, a piros szín is, a rendesnél sötétebb; ab. *sexmaculata* Burgeff, a felső szárny piros szalagjai megszakítottak, úgy hogy 6 folt mutatkozik; ab. *cingulata* Burgeff, potroha piros övet visel.

Z. Brizae Esp. ab. *interrupta* Hirschke, a piros foltok megszakítottak; ab. *cingulata* Dziur. piros övű.

Z. Scabiosae Schev. ab. *flava* Pieszez. okkersárga; ab. *flaveola* Zickert, narancsszínű; ab. *citrina* Spuler, kénszínű; ab. *Hoffmanni* Zickert, sötétebb; ab. *nigerrima* Zickert, csaknem egyszínű fekete.

Z. Trifolii Esp. ab. *lutescens* Cock., a piros színt ezitromszín helyettesíti; ab. *obscura* Tutt., barnás; ab. *intermedia* Tutt. narancsszínű; var. *orientalis* Horm., nagy példányok kis foltokkal; var. *gracilis* Fuchs., kis alak.

Z. Lonicerae Schev., ab. *citrina* Obth. (*flava* Oth.), világos-sárga; ab. *chalybea* Auriv., a piros szín elsötétedett; ab. *carnea* Spul., hússzínű; ab. *eborea* Prest., fehéres rojttal; ab. *confluens* Selys, összefolyt foltokkal; ab. *rubescens* Burgeff, felső szárnya egyszínű piros; ab. *privata* Burgeff, a piros foltok 4 igen apró foltá zsugorodottak.

Z. Angelicae O. ab. *Doleschalli* Rühl., sárga; ab. *sexmacula* Dziurz., 6 folttal; ab. *confluens* Dziurz., megnagyobbodott foltokkal; ab. *transcarpathica* Horm., a foltok aprók, fekete ke-
retűek.

Z. Cynarae Esp., ab. *tricingulata* Burgeff, a potroh 3 gyűrűje piros, de többnyire csak oldalt; ab. *Centaureae* F. W., az 5. folt a belső szegély felé megnyújtott; ab. *Genistae* H. S., a felső szárny világosabb és áttetszőbb, Magyarországon is találták.

Z. Filipendulae L. ab. *flava* Hobson, sárga; ab. *Chryanthemi* Bkh., a felső szárny foltjai s az alsó szárny barna; ab. *Cytisi* Hb., a felső szárny foltjai páronként egybefolytak; ab. *confluens*

Dziurz, a párok egymás között is; ab. *bipunctata* Stgr., az elülső párok egybefolytak, az 5. és 6. folt szabad marad; ab. *communi-macula* Selys, a hátulsó párok egyesültek s a többi foltok szabadok; ab. *conjuncta* Tutt., az összes foltok egybefolytak; ab. *trivittata* Tutt., a foltok hosszirányban egyesültek.

Z. transalpina Esp. ab. *flava* Dziurz., világos sárga, ab. *nigricans* Oth., a piros szín kávésbarnává lett; ab. *cingulata* Hirschke, a var. *Astragali* Bkh.-nak piros övű példányai.

Z. Ephialtes L. ab. *icterica* Led., a felső szárny 6 foltja s az alsó szárny sárga (az ab. *Aeacus* Esp.-nél csak 5 folt); ab. *Prinzi* Hirschke, a 6., az ab. *aurantiaca* Hirschke-nél az 5. folt sárgás piros; ab. *Grüneri* Hirschke, a felső szárnyon 6 folt van; ab. *Metzgeri* Hirschke, a felső szárny 6 folttal, az alsó szárnyon pedig a piros szín csak középfolt alakjában van meg; az olyan eltérések, melyeknél az alsó szárnyon egy helyett két fehér folt jelentkezik, a következők: ab. *Sophiae* Favre (*Ephialtes*), ab. *Aemilia* Favre (*Medusa*), ab. *Bahri* Hirschke (*Coronillae*) és ab. *Wutzdorffi* Hirschke (*Trigonillae*).

Z. exulans Hochw., ab. *flava* Obth. halvány sárga; ab. *fulva* Spuler, pirosas-sárga; ab. *confluens* Staud., az első mellő 4 folt páronként egybefolyt.

Z. Meliloti Esp. ab. *flava* Burgeff, világos sárga; ab. *decora* Led. piros övű, 6 folttal (az ab. *Stentzii* Frr. csak 5 folttal).

Z. Achilleae Esp. ab. *flava* Rom., citrom színű; ab. *brunnea* Dziurz., kávésbarna; ab. *cingulata* Dziurz., piros övű; ab. *confluens* Dziurz., az első 4 folt páronként egybefolyt; az ab. *Dziurzynskii* Hirschke azonkívül piros övű.

Z. carniolica Sch. ab. *dichroma* Hirschke, a pirosba sárga szín vegyül; ab. *Grossi* Hirschke, a pirosat kávésbarna helyettesíti; ab. *diniensis* H. S., a felső szárny foltjai igen nagyok,, élénk pirosak, igen keskeny keretűek; ab. *Bohatschi* Wagn., a, foltok páronként egybefolytak; ab. *Weileri* Stgr. (*diniensis* Obth.) a belső foltok egybefolytak, csak a hatodik áll külön; ab. *cingulata* Dziurz. a 6. folt hiányzik; ab. *totirubra* Seitz, egészen piros magyarországi példány után leírva.

Entomologiai művek.

Általános. *A Magyar Birodalom Állatvilága* (Fauna Regni Hungariae). III. kötet, Arthropoda. Kialja a k. m. Természettudományi Társulat. Ára 35 k., társulati tagoknak 20 kor. — *Kárpáti E.* Állatmuzeum, utasítás állatok kitömésére s eltartására, és csontvázak készítésére, ábrákkal 1 korona 40 fill. — *Bein K.* A kis rovargyűjtő. Utasítás a kiválóbb rovarok megismerésére és gyűjtésére 2 kor. — *Szekeres F. Ö.* A rovargyűjtő 1 kor. 60 fill. — *Lejtényi S.* Rovargyűjtő. Segédkönyv a középiskolai ifjuság számára, kötve 1 kor. — *Kriesch J.* A rovarok világa. 16 ábrával 80 fill. — *Kirándulók* zsebkönyve. 70 rajzzal, kötve 3 kor. 50 fill. — *Dr. Lendl A.* Rövid útmutatás a természetrajzi gyűjtemények konzerválásához 80 fill. — *Dr. Daday J.* Rovarani műszótár 1 kor. 60 fill. — *Hoffer,* Praxis der Insektenkunde. 3 kor. — *Kolbe,* Einführung in die Kenntniss der Insekten 17 kor.

Hymenoptera. *Mocsáry S.* A magyar fauna fémdarazsai 2 kor. 40 fill. A magyar fauna másnejű darazsai 2 táblával 1 kor. 20 fill. Adatok Magyarországi farkas darazsainak ismeretéhez I. 1 kor. 20 fill. Földünk fémdarazsainak magánrajza 40 kor.

Lepidoptera. *Aigner.* Magyarország lepkéi 51 színes táblával. Diszkótesben 30 kor. — *A. Aigner L.* A lepkészet története Magyarországon 3 kor. — *Aigner-Pável-Uiryk,* Magyarország lepkéinek jegyzéke 5 kor. — *Hofmann,* Die Gross-Schmetterlinge Europas 2. Aufl. 2000 Abb auf 71 farb Tafeln 30 kor. Die Raupen der Gross-Schmetterlinge Europas 1900 Abb. auf 50 Tafeln 30 kor.

Diptera. *Tömösváry Ö.* Egy tömegesen tenyésző légytaj az Alsó-Duna mellékeiről 3 tábl. 60 fill. — *Kertész K.* Catalogus Tabanidarum orbis terrarum universi 6 kor.

Coleoptera. *Török P.* Bogár-határozó 2 kor. 80 fill. — *Bein K.* A kis bogárgyűjtő. A bogarak ismertetése és gyűjtése 2 kor. — *Calwer,* Käferbuch 5. Aufl. mit 48 color. Tafeln 24 kor. — *Seidlitz,* Fauna Transsylvanica 12 kor.

Hemiptera. *Dr. Horváth G.* Adatok a hazai félröpkék ismeretéhez 40 fill. A magyarországi Psyllidákról 40 fill. Az Eremocoris-fajok magánrajza 2 tábl. 60 fill.

Orthoptera, Pseudoneuroptera és Neuroptera. *Pungur Gy.* A magyarországi tücsökfélék természetrajza 6 tábl. 5 kor. — *Kohaut R.* Magyarország szitakötő-féléi. 3 színes tábl. 2 kor. 60 fill.

Myriopoda. *Dr. Daday J.* A magyarországi Myriopodák magánrajza 4 táblával 4 kor.

Arachnoidea. *Dr. hyzer K. és Kulczynski L.* Araneae Hungaria 3 kötet 24 kor. — *Herman O.,* Magyarország pókfaunája 3 kötet, csak a 2—3. kötet kapható 16 kor. — *Dr. Lendl A.* A pókok, különösen a kerekháló-pókok természetes osztályozása 1 kor. — *Karpeles L.* Adalék Magyarország atkafaunájához. 8 táblával 2 kor.

Crustacea: *Dr. Daday J.* A Magyarországon eddig talált szabadon élő evezőlábú rákok magánrajza. 4 tábl. 3 kor. A magyarországi Branchipus-lajok átnézete. 1 kor. A magyarországi Diaptomus-fajok átnézete 1 kor.

Magyarország bogárfaunája.

Vezérfonal a magyar szent korona országainak területén előforduló bogarak megismerésére.

*

IRTA

CSIKI ERNŐ

A Magyar Nemzeti Múzeum segédőre.

*

A négy kötetes munka **első** kötete a Caraboideákat, a **második** a Staphylinoideákat, és Palpicorniákat, a **harmadik** a Diversicorniákat, Heteromerákat, és Phytophagákat, a **negyedik** a Rhynchophora és Lamellicornia hadakat fogja tartalmazni.

Egy-egy kötet 5 füzetből áll,
egy-egy kötet előfizetési ára 10 korona, bolti ára
12 korona.

Megjelent az I. kötet, mely az általános részen kivül a Caraboideákat (*Cicindelidae*, *Carabidae*, *Hygrobiidae*, *Haliplidae*, *Dytiscidae*, *Gyrinidae* és *Rhysodidae*) tartalmazza.

Előfizetések a szerző címére (Budapest, VIII., Nemzeti Múzeum) küldendők.

Kot. 15 fuzet 3-4
1908: marc. - apr.

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

3 9088 01427 0813